

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

**Srovnání ekonomik Taiwanu a Číny a jejich vliv na
ekonomiku České republiky**

Petr Grunt

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petr Grunt

Ekonomika a management

Název práce

Srovnání ekonomiky Taiwanu a Číny a jejich vliv na ekonomiku České republiky

Název anglicky

Comparison of the economies of Taiwan and China and their influence on the economy of the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem práce je historiografie a komparativní analýza ekonomik Číny a Taiwanu, doplněná komparativní analýzou vybraných segmentů jejich hospodářských politik (teoretická část). Praktická část se zaměří na vývoj hospodářské spolupráce Číny/Taiwanu s ČR, včetně vlivu politiky USA v regionu jihovýchodní Asie.

Metodika

Úvod práce bude věnován historickému vývoji obou států od roku 1945. Teoretická část práce bude deskripční a komparací ekonomického vývoje ČR a Taiwanu, jakož i analýze ekonomik obou států od roku 1945. Praktická část práce bude věnována problematice investiční politiky Taiwanu do ČR se zvláštním zřetelem na rok 2013, kdy docházelo k výrazné afinitě ČR a Číny. Na základě analýzy aktuálních dat bude provedena evaluace současných vnějších ekonomických vztahů ČR a Taiwanu, včetně komparativní analýzy hlavních makroekonomických agregátů obou zemí a jejich fiskální a monetární politiky na pozadí vývoje ekonomik jihovýchodní Asie.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

geopolitické hledisko, historiografický vývoj, invenční potenciál, investiční platforma, míra investic, Terms of Trade, decoupling, konkurenční schopnost, globální hrozby

Doporučené zdroje informací

CIHELKOVÁ, Eva. *Aktuální otázky světové ekonomiky : proměny a governance*. Praha: Professional Publishing, 2012. ISBN 978-80-7431-104-8.

KACHLÍK, Alfons; KACHLÍKOVÁ, Hana. *Podnik v zahraničním obchodě : Výklad hlavních pojmů používaných v praxi..*

KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika : nové jevy a perspektivy*. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-502-2.

MARVANOVÁ, Marie; HOUDA, Martin. *Platební styk, aneb, platební a zajišťovací instrumenty ve vnitřním a zahraničním obchodě..*

SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

SYNEK, Miloslav. *Manažerská ekonomika*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-9069-6.

TRANSITIONAL SOCIETIES IN COMPARISON – EAST CENTRAL EUROPE VS. TAIWAN (1999 : PRAHA, ČESKO), ; GUO JIA KE XUE WEI YUAN HUI, ; AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Transitional societies in comparison: East Central Europe vs. Taiwan : Prague, May 27-29, 1999*. [Prague: Academy of Sciences of the Czech Republic, 1999.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Leopold Tanner, MBA

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2023

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Srovnání ekonomik Taiwanu a Číny a jejich vliv na ekonomiku České republiky" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2024

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkoval(a) Ing. Leopoldu Tannerovi, dále institucím ČSÚ a Ministerstvu průmyslu a obchodu za poskytnutá data

Srovnání ekonomik Taiwanu a Číny a jejich vliv na ekonomiku České republiky

Abstrakt

V mé práci Srovnání ekonomik Taiwanu a Číny a jejich vliv na ekonomiku České republiky se na 50 stranách snažím odpovědět na otázku, zdali je silnější ekonomika Čínské republiky Taiwan, nebo Čínské lidové republiky. Vše také vážu na tuzemskou ekonomiku, která se začíná pomalu přeorientovávat z obchodu s Čínou na obchod s Taiwanem. To je další otázka, kterou se budu snažit rozluštit. Na úplném začátku je však nutno definovat pojem zahraniční obchod. O to se snažím v teoretické části textu. Začínám historií a průlomovými teoriemi od předních ekonomů historie jako jsou Smith či Samuelson a mnozí další. Pak zmiňuji i kvantifikaci zahraničního obchodu a jeho význam pro stát. Ukončuji to výčtem a popisem nejznámějších zahraničně-obchodních organizací světa. V další části už se zaměřuji na vývoj ekonomiky zkoumaných asijských států. Shrnuji pak detailně zejména posledních pět let, které pak v další části práce porovnávám. Používám k tomu růst ekonomiky, HDP, Hdp/obyvatele, import, export nebo inflaci. V poslední části práce srovnávám vliv ekonomik na Českou republiku. Zabývám se dopady obchodní politiky prezidenta Zemana s Čínou, i předsedy senátu Vystrčila s Taiwanem. Ukazuji, co bylo slíbeno, za jakou cenu, a co jsme opravdu dostali. Na závěr celou práci shrnuji a rekapituluji výsledky praktické části.

Klíčová slova: geopolitické hledisko, historiografický vývoj, invenční potenciál, investiční potenciál, míra investic, Terms of Trade, decoupling, konkurenční schopnost, globální hrozby

Comparison of the economies of Taiwan and China and their influence on the economy of the Czech Republic

Abstract

In my work Comparison of the Economies of Taiwan and China and Their Influence on the Economy of the Czech Republic spanning 50 pages, I attempt to answer the question of whether the economy of the Republic of China (Taiwan) or the People's Republic of China is stronger. I also link everything to the domestic economy, which is slowly shifting from trade with China to trade with Taiwan. This is another question I will try to address. However, at the very beginning, it is necessary to define the concept of foreign trade, which I strive to do in the theoretical part of the text. I begin with history and breakthrough theories from leading economists such as Smith and Samuelson, among many others. Then, I mention the quantification of foreign trade and its significance for the state. I conclude with a list and description of the most famous foreign trade organizations in the world. In the next section, I focus on the development of the economies of the studied Asian countries. I then summarize in detail especially the last five years, which I compare in the subsequent section of the work. I use indicators such as economic growth, GDP, GDP per capita, imports, exports, and inflation for this comparison. In the final section of the work, I compare the impact of these economies on the Czech Republic. I discuss the effects of President Zeman's trade policy with China and Senate President Vystrčil's policy with Taiwan. I show what was promised, at what cost, and what we actually received. Finally, I summarize the entire work and recapitulate the results of the practical part.

Keywords: geopolitical point of view, historiographic development, invention potential, investment potential, level of investment, Terms of Trade, decoupling, competitive ability, global threats

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce	10
2.2 Metodika	11
3. Teorie zahraničního obchodu	12
3.1 Pojem mezinárodní a zahraniční obchod	12
3.2 Historie zahraničního obchodu	14
3.3 Zahraniční obchod a ekonomika státu.....	17
3.3.1 Vnější ekonomické vztahy v ekonomice země.....	17
3.3.2 Kvantifikace zahraničního obchodu	20
3.3.3 Mezinárodní zahraničně obchodní organizace	21
4. Porovnání ekonomik Číny a Taiwanu.....	26
4.1 Čínská lidová republika.....	26
4.1.1 Jak se psala historie Číny a jejího obchodu	26
4.1.2 Čínský ekonomický zázrak s rudým odstínem	31
4.1.3 Ekonomika Čínské lidové republiky, její výsledky v rámci posledních dvou pětiletok a možná budoucnost	36
4.1.4 České vztahy s Čínou.....	40
4.2 Taiwan.....	41
4.2.1 Vývoj státu a ekonomie na Taiwanu.....	41
4.2.2 Taiwanská ekonomika za posledních 5 let a možná budoucnost.....	43
4.3 Srovnání ekonomické výkonnosti obou zemí	47
4.4 Čína, Taiwan a vztahy s Českou republikou	52
5. Zhodnocení výsledků	57
5.1 Porovnání obou zemí.....	57
5.2 Porovnání vlivu na Českou republiku	59
6. Závěr.....	60
7. Bibliografie	63
8. Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	65
8.1 Seznam obrázků	65
8.2 Seznam tabulek	65
8.3 Seznam grafů.....	65
8.4 Přílohy	65

1. Úvod

Ve své práci se zaměřuji na téma, které je na české zahraničně politické scéně často propírané, a to vliv dvou zneprátelených asijských tygrů, Taiwanu a Čínské lidové republiky, na ekonomie České republiky. Na české politické scéně se tento pohled často mění, zejména podle zahraničně politické orientace vlády. Jen málokdy se tento postoj zaměřuje na skutečné ekonomické výhody plynoucí ze zahraniční politiky pro Českou republiku. Na tuto problematiku se zaměřím zejména v praktické části.

Čína a Taiwan toho mají hodně společného, ale zároveň jsou velmi rozdílní. Co se zahraniční politiky týče, mají oba naprosto protichůdný názor. Demokratický Taiwan má prozápadně orientovanou politiku zaměřenou zejména na Spojené státy americké. S USA Taiwan úzce spolupracuje zejména v ekonomické a vojenské sféře. Ekonomicky se jedná o otevřenou tržní ekonomiku založenou zejména na ICT a elektrotechniku. Čínská lidová republika je pravý opak Taiwanu. Jedná se o největší současný komunistický režim na světě. Zahraničním obchodem se orientuje na celý svět. I přes svou totalitní vládu obchoduje též se západem, a to zejména pro svou levnou pracovní sílu. V posledním desetiletí se ale po vzoru Jižní Koreji, Japonska a Taiwanu zaměřuje na moderní technologie a ICT. Teoreticky se jedná o otevřenou zpracovatelsky zaměřenou ekonomiku kontrolovanou státem. Společnou pak mají země zejména historii. Od starověku byl Taiwan součástí Číny. Taiwan se oddělil až po druhé světové válce, kdy se fašistický režim, který prohrál v občanské válce s komunisty, usadil na Taiwanu. Jako protiváha šířícího se komunismu byl přijat západními mocnostmi. Dokonce dlouhá léta zastával pevninskou Čínu na zasedání OSN. Od roku 1948 si Čína činí nárok na Taiwan v rámci politiky jedné Číny. Spojené státy proto vojensky úzce spolupracují právě s Taiwanem. Čína ale stále jako spící drak čeká na svou příležitost zmocnit se svého šestadvacetkrát menšího, ale velice vyspělého bratra. Proto zde srovnávám zuby a drápy těchto dvou Asijských tygrů.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Rád bych zpracoval práci na libovolné makroekonomické téma. Rozhodl jsem se srovnat ekonomie dvou východoasijských států, a velkých regionálních rivalů Taiwanu a Číny.

Jedná se o srovnání silné tržní ekonomiky a velmi silné, státem řízené ekonomiky. Tyto státy jsou velice podobné, nejen co se jazyku týče. Velkou část historie mají dokonce společnou.

V práci budu vycházet zejména z mezinárodních dat o mezinárodním obchodu.

Samozřejmě se zaměřím na vývoj ekonomiky, jak společné (do roku 1945), tak rozdělené. Zkoumal bych funkčnost Čínou řízené státní ekonomiky. U Číny bych zkoumal, jaký vliv měly na ekonomii různé události (např: politika jednoho dítěte, Covid 19, atd.). Dále srovnám výdaje státu na technologie a obranu, neboť oba státy do těchto odvětví investují ve velkém. Hlavním cílem praktické části bude zkoumání vlivu těchto ekonomik na ekonomii České republiky. Toto téma totiž, nejen v české politice dosti rezonuje. V této části bych se koukl na zoubek cestám českých politiků do Číny a na Taiwan, a jak tyto cesty pomohly, či uškodily českému zahraničnímu obchodu.

Hlavními otázkami, které budu zkoumat jsou: Jaký vliv má Čínská komunistická strana na výkon ekonomiky? V případě Tchaj-wanu, jaký vliv má na ekonomiku obchod se západem? Dále třeba, jak ovlivnil ekonomiky Covid 19?

Ke konci se zaměřím na to, která ekonomika zvládla lépe covid.

Závěrem bych shrnul celková data ekonomik v regionu, přepočtené na počet obyvatel, a komfort obyvatel.

2.2 Metodika

V teoretické práci zpracuji historii a vývoj teorie zahraničního obchodu. Jak se obor do ekonomie a zmíním důležité ekonomy, které ho ovlivnili. Nadále se zaměřím na dnešní zahraniční obchod a organizace spjaté se zkoumanými zeměmi.

Na začátku teoretické části práce se zaměřím na složitou historii obou států, zejména z geopolitického hlediska. Nejprve historii společnou, a od roku 1945 shrnu historii každého státu zvlášť. Zde zejména tu geopolitickou historii.

V další části rozeberu ekonomický vývoj států. U Číny od starověku, a u Taiwanu od roku 1945, tedy od rozdělení po současnost. Nadále v časových intervalech porovnáám rozvoj obou ekonomik. Čerpat data budu z mezinárodních ekonomických webů, online databází statistických úřadů daných zemí a samozřejmě z knih.

V závěru praktické části se zaměřím na množství financí investovaných do českého průmyslu zejména od roku 2013, kdy se ČR začala silně sblížovat s Čínou. Nastupující vláda naopak podpořila spolupráci s Taiwanem, která měla přinést Taiwanské investice do českého průmyslu. Jestli tomu tak bylo, a kdo zde investoval více bych rád shrnul v této části. Čerpat se chystám zejména z dat ministerstva průmyslu a obchodu, Českého statistického úřadu a České národní banky.

Poté následuje shrnutí praktické části formu vyhodnocení výsledků. Zvlášť ekonomické síly, a zvlášť investic v ČR.

Závěrem práci shrnu a zkusím nastínit možnou budoucnost.

3. Teorie zahraničního obchodu

3.1 Pojem mezinárodní a zahraniční obchod

Pojem mezinárodní(zahraniční) obchod je dnes samozřejmostí, která charakterizuje globalizaci dnešního světa. V jednadvacátém století je už samozřejmostí objednat si produkt z druhého konce světa. Každým nákupem na Aliexpressu či Amazonu i my přispíváme do mezinárodního obchodu, byť v zanedbatelném měřítku. V mezinárodním obchodě jde totiž zejména o transakce, ať už mezi státy či korporacemi působícími v tomto státě. Proto je zahraniční obchod úzce spjat i s politikou. Krásně se to ukazuje i na České republice, jejíž snahy přivést do České republiky nové investory jsme mohli vidět mnohokrát. V české zahraniční politice toto politicko-obchodní snažení můžeme právě nejlépe vidět na vztahu ČR s Čínou a Taiwanem. Než se ale plně pustíme do tématu, bylo by záhodno ukázat a vysvětlit samotný pojem zahraniční obchod. Jeho samotnou historii rozeberu v další části. Pojem samotný si však můžeme rozebrat zde.

Na začátku stojí samotný pojem obchod. Jedná se o pojem, který zkoumá ekonomická teorie obchodní vědy. Z pojmosloví víme, že *obchod lze definovat jako reálné a finanční hospodářské transakce vztahující se ke směně zboží a služeb*. (Ing. Ludmila Štěrbová, 2013). Prostor, kde k tomu dochází pak nazýváme **trhem**. Toto rozdělení platí jak pro vnitřní trh země, tak i pro jeho větší, nadnárodní formu. Musíme však rozlišovat pojem zahraniční obchod (dále ZO) a mezinárodní obchod (dále MO).

Začneme zahraničním obchodem. Jeho definice zní *jako obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tj. s jednou či více jinými národními ekonomikami, příp. také jako obchod jednoho státu s jinými státy, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik*. (Ing. Ludmila Štěrbová, 2013) Jedná se o soubor zahraničněobchodních situací, který může mít dvě podoby. Buď přeshraniční či národní koncept. Přeshraniční koncept bere za ZO všechno zboží, které překročí státní či celní hranici a nebere v potaz státní příslušnost zúčastněných stran. Jedná se o prvotní chápání zahraničního obchodu, a je založeno na národní ekonomice státu. Koncept převažuje v praxi, tedy při statistickém srovnávání a tvorbě obchodní politiky. Zato národní koncept se zaměřuje na obchodní subjekty a za ZO bere obchodní styk rezidentů s nerezidenty a nebere v potaz státní hranice. Lze ho znát i pod pojmy koncept změny vlastnictví, nebo koncept přidané hodnoty. Pracuje s ním ekonomická teorie, národní účet (statistika HDP) a statistika platební bilance. V některých

případech lze oba případy zkombinovat. Jejich největší rozdíly pozorujeme při měření zahraničního obchodu, kdy s rostoucím počtem nově přichozích zemí na trh stále více divergují. Je důležité zmínit i formy ZO. Ty dělíme na formy tradiční a netradiční. Mezi tradiční řadíme import¹, export² a reexport³. Počítá se s nimi v národních a mezinárodních statistikách.

Z méně tradičních, nebo též netradičních forem ZO je důležité zmínit zušlechťovací styk⁴, merchantingový obchod⁵ nebo kvazi-tranzitní obchod⁶. Odborná literatura přitom nezná přesně hranice mezi těmito pojmy a jsou předmětem dalšího zkoumání z řad odborníků statistických úřadů.

Toto ale nejsou jediná hlediska zkoumání zahraničního obchodu. Zahraniční obchod totiž zkoumáme z hledisek teritoriálního a komoditního, který rozdělujeme na služby a zboží. Komoditní struktura má dva druhy. Vnitro-odvětvový obchod, kdy ve struktuře dovozu a vývozu převažují stejné skupiny zboží a služeb, a mezi-odvětvový obchod, kdy je struktura dovozu a vývozu odlišná. Z netradičního členění lze ještě zmínit vnitřofiremní a mezifiremní obchod.

Mezinárodním obchod je lehce odlišným pojmem. *Lze ho definovat jako souhrn zahraničněobchodních aktivit dvou a více národních ekonomik, příp. států, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik; je tedy součtem dvou a více ZO.* (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013) MO pozoruje mezinárodní ekonomické vztahy. Subjekty této ekonomické transakce jsou čtyři. Soukromé ekonomické subjekty uvnitř národních ekonomik (jednotlivci, domácnosti až střední podniky), nadnárodní ekonomické subjekty, ekonomické subjekty veřejného sektoru a příležitostně subjekty neziskového sektoru. Do

¹ přechod zboží a služeb z domácí ekonomiky do zahraničí (prodej rezidenta nerezidentovi), příp. přes hranice státu do zahraničí (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013)

² přechod zboží a služeb ze zahraničí do domácí ekonomiky (prodej nerezidenta rezidentovi), příp. přes hranice státu ze zahraničí (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013)

³ dovoz zboží rezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí s následným vývozem, kombinace importu a exportu (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013)

⁴ dovoz zboží nerezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí za účelem jeho zušlechtění nebo opravy a následný vývoz; obtížně klasifikovatelný druh předmětu obchodu (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013)

⁵ nákup zboží rezidentem domácí ekonomiky v zahraničí od nerezidenta s následným prodejem jinému nerezidentovi bez uskutečnění dovozu zboží (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013)

⁶ dovoz zboží nerezidentem domácí ekonomiky ze zahraničí s následným vývozem, zpravidla v rámci stejného integračního uskupení (Ing. Ludmila Štěřbová, 2013)

statistik MO však řadíme hlavně první tři skupiny souhrnně rozděleny na: země, integrační uskupení, o kterých bude řeč později, a regiony/kontinenty. Stejně jako ZO i MO má dva koncepty. Ty se ve směr shodují s těmi známými ze ZO. Přeshraniční agregující přeshraniční pojetí ZO a národní agregující národní pojetí ZO. Stejně tak tomu je u hledisek komoditní a teritoriální struktury, která dále dělíme na obchod se zbožím a službami. Když se podíváme na teritoriální strukturu, dělíme MO na tři druhy. Prvním druhem je obchod uvnitř regionů, tedy vnitroregionální obchod např.: uvnitř kontinentu (Evropa, Asie) nebo mezinárodního uskupení (EU, NAFTA, ...). Druhým je obchod mezi regiony jako mezi kontinenty (ZO Evropy s Asií) nebo mezi mezinárodními uskupeními (ZO EU, ZO CEFTA, ...). Největší prostor pak zabírá světový obchod, který zahrnuje všechny země světa.

3.2 Historie zahraničního obchodu

O zahraničním obchodu, jako samostatném oboru ekonomie se nejvíce začalo uvažovat od 2. poloviny 16. století, ale zejména potom ve století osmnáctém. Je úzce spjat s obdobím kolonizace.

První ekonomický směr zabývající se výrazně zahraničním obchodem byl merkantilismus. Ten vznikl ve Francii za vlády Krále slunce, Ludvíka XIV. Jeho hlavním cílem bylo pomocí vládních regulací národního hospodářství omezovat dovoz za pomoci cel, a zároveň podporovat export. *Obecně lze říci, že raní merkantilisté jednoduše ztotožňovali národní bohatství s penězi. Pozdní merkantilisté viděli již smysl peněz v tom, že jejich příliv do země zlevňoval úvěr.* (SVATOŠ, 2009) To nakonec vedlo merkantilisty k závěru, že hlavním zdrojem bohatství je zahraniční obchod. I proto vidíme v osmnáctém století množství válek o kolonie, vedených zejména kvůli postavení země na zahraničním trhu. Merkantilisté byli vedeni, jak se později zjistilo, mylnou myšlenkou, že bohatství se skrývá v drahých kovech. Proto brali za úspěch objemný prodej zboží výměnou za zlato, neboť měli představu, že tím druhou zem ochuzují o přírodní zdroje a drahé kovy. Nejvážnějším omylem merkantilistů bylo, že pokládali zahraniční obchod za hru „s nulovým součtem“. *Tedy že hodnota mezinárodního obchodu je předem dána, a tedy vítězí stát s aktivní obchodní bilancí.* (SVATOŠ, 2009)

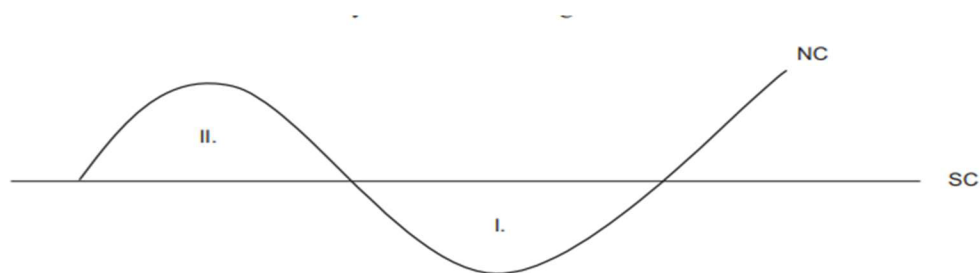
Na merkantilismus v ekonomické teorii dále navazují na přelomu 18. a 19. století klasici jako Smith, Ricardo a Mill. Ti ve svých teoriích vyvrátili merkantilistické úvahy o tom, že

zahraniční obchod je „hra s nulovým součtem“, ale ve svých dílech prokázali, že ve skutečnosti jde o „hru s pozitivním součtem“. Prokázali tím tedy, že *obchod zvětšuje bohatství všech zúčastněných národů nezávisle na tom, jakou mají obchodní bilanci, a že podstatou přínosů ze zahraničního obchodu nejsou toky peněz, nýbrž výhody z dělby práce mezi národy.* (SVATOŠ, 2009)

Prvním z klasických ekonomů, který zahraniční obchod takto definoval, byl Angličan Adam Smith, žijící v letech 1723-1790. Svou teorii dopodrobna definuje v knize Pojednání o podstatě a původu bohatství národů. Jedná se zároveň o stěžejní dílo vědního oboru ekonomie. *V něm Smith mimo jiné charakterizuje výhody zahraničního obchodu v ekonomice. Uvádí, že tajemství blahobytu světa spočívá v tom, že každý stát se zaměří na ty výrobky, pro jejichž výrobu má nejlepší předpoklady. Příčina bohatství národů je v získání absolutních výhod vyplývajících ze směny těchto výrobků na zahraničních trzích.* (SVATOŠ, 2009) Knihu vydal v době, kdy byla Anglie „manufakturou Evropy“, protože na průmyslovém poli neměla na kontinentu konkurenci. I z tohoto důvodu začala budoucí průmyslová revoluce první právě v Anglii. Tato metoda se nazývá teorie absolutních výhod. Její hlavní myšlenkou je teorie zahraniční směny, avšak tato průkopnická teorie byla brzy překonána.

S druhou klasickou teorií přišel David Ricardo a tou je teorie relativních výhod, které vyplývají z mezinárodního obchodu. Jako jeden ze zakladatelů klasické ekonomické teorie shrnul své závěry v knize Základy politické ekonomie a zdanění.

Jeho teorie je zobrazena následujícím grafem.

Graf 1.1

Vysvětlivky ke grafu 1.1:

SC – světová cena – je cena na světovém trhu, který tvoří hlavní dovozci a vývozci. (Pozor, nikoliv pouze výrobci, neboť existuje celá řada zemí, které produkují významné objemy určitého zboží, ale jelikož jejich domácí trh je dostatečně velký, toto zboží nevyvázejí, a tudíž neovlivňují SC.)

NC – národní cena – je průměrná cena, dosahovaná jednotlivými národními výrobci na domácím trhu.

Obrázek 1: Graf konfrontace se světovým trhem; zdroj: (SVATOŠ, 2009)

Z grafu 1.1 vidíme, jak vypadá konfrontace výrobků jednotlivé země se světovým trhem. Některé výrobky se nacházejí v pásnu I, kde národní ceny jsou nižší než ceny světové. Dle Smithe zde získává absolutní výhody u konkrétního výrobku nebo oboru či oborech. Právě výrobky v pásnu I, by měly být ve vývozu země stěžejní, protože jejich konfrontace s cenami na světovém trhu vychází velmi příznivě. U výrobků v pásnu II konfrontace vývozců z dané země se světovým trhem vychází nepříznivě. To tedy znamená, že vyvážíme-li příslušný výrobek, nezískáváme tím absolutní výhodu, ale absolutní ztrátu. Na grafu 1.1 existuje objemová rovnováha mezi vývozy v pásnu absolutních výhod a vývozy v pásnu absolutních ztrát. Pokud se výrobek nachází v pásnu II, vyváží se se ztrátou, avšak může být i ekonomicky výhodný, jelikož umožňuje vývozní zemi za získanou cenu dovoz jiného výrobku, který je pro zemi nezbytný. Vztahem obou pásem (I. a II.) lze vyjádřit ekonomickou vyspělost země. *Pojem ekonomická vyspělost v tomto případě znamená, že země disponuje výrobky jejichž hodnota na národním trhu je nižší než hodnota na světovém trhu, tedy, že jsou konkurenčně schopné ve světovém obchodu.* (SVATOŠ, 2009)

Ricardovu teorii později rozšířil Stuart Mill, jež jí obohatil o teorii reciproční poptávky a mezinárodního směnného poměru. Zejména díky těmto autorům začal být brán zahraniční obchod vážně a vysloužil si své místo mezi obory makroekonomie. Ve 20. století byla Ricardova teorie zmodernizována do dynamické teorie komparativních výhod. Vychází z neoklasicistické analýzy mezinárodního obchodu od Heckschera a Ohlina, kterou ještě doplnil Paul Samuelson. Přístup stále považuje za hybnou sílu mezinárodního obchodu rozdíly komparativních nákladů, ale také vysvětluje, které výrobní faktory rozdíly způsobují. Model počítá se shodnou produkční funkcí napříč zeměmi. Výrobní faktory jsou pouze kombinovány v různých poměrech, jak ukazuje Teorie vybavenosti výrobními faktory. Teorie počítá s dvěma předpoklady. Každý výrobek potřebuje jinou skladbu faktorů, a že tyto země mají rozdílné faktorové vybavení. Z těchto předpokladů vychází i znění teorie komparativních výhod: „Země se budou specializovat na výrobu a vývoz těch druhů zboží, které jsou relativně náročné na ten výrobní faktor (nebo faktory), jímž (respektive jimiž) je země relativně nejlépe vybavena.“ (SVATOŠ, 2009)

V současnosti je ještě vedle již zmíněných konceptů také řada dalších. Ty se liší počtem výrobních faktorů a zbožových komodit a v uznávání stupňů mobility faktorů mezi odvětvími. Všechny ale zkoumají vztahy mezi faktory a komoditami a jejich cenami.

Vývojem odvětví narůstá počet teorií, které operují s větším počtem komodit a faktorů a méně zjednodušujícími předpoklady. Klasické, neoklasické a alternativní teorie dnes nelze příliš dobře využít, neboť zahraniční obchod je turbulentní, rychle se měnící prostředí.

I proto v průběhu 20. a 21. století vzniklo mnoho teorií rozvíjející neoklasický Heckscher-Ohlinův model. Lze zmínit třeba *Stolper– Samuelsonův teorém o změně světových cen, nebo Rybczynského efekt a změnu relativní vybavenosti* či *Leontiefův paradox* (SVATOŠ, 2009). Vedle nich vznikla i řada alternativních teorií, které vychází z praktické nesplnitelnosti základních předpokladů teorií hlavního proudu. Z alternativních lze uvést teorie dětských odvětví (Fridrich List), periferní ekonomiky (Raul Preibish), zbídačujícího růstu (Jagdish Bhagwati) a další. (SVATOŠ, 2009)

3.3 Zahraniční obchod a ekonomika státu

3.3.1 Vnější ekonomické vztahy v ekonomice země

V dnešním globalizovaném světě nelze jako země fungovat bez zahraničního obchodu. Nelze se odříznout od okolního světa, aniž by poté země nesla ničující následky.

Pro hodnocení zahraničního obchodu, jakožto vnějších ekonomický vztahů, užíváme několik hledisek. Jsou jimi efektivnost, proporcionalita a demonstrativní efekt.

Efektivnost je snaha soustředit se v exportní politice na ty výrobky, kde může země dosáhnout maximálních úspor společenské práce. Na tyto produkty je pak soustředěn výzkum, vývoj, propagační úsilí a další. (Zahraniční obchod: teorie a praxe., 2009, str. 20)

Jako příklad lze uvést Japonsko disponující jednou z největších ekonomik, které už před lety využilo tohoto pravidla a začalo se zaměřovat na exportní komodity jako jsou elektronika, optiky, dopravní prostředky (Toyota, Mitsubishi,...) a robotika. Z toho vyplývá pravidlo, že čím je ekonomika menší, tím otevřenější by měla být v zahraničním obchodě.

Je jen málo zemí, jestli vůbec nějaké, které by disponovaly tak velkým domácím trhem, že by byly schopny samostatného vývoje bez interakce s okolním světem. Jedná se zde o hledisko **proporcionality**. Jde o země s vlastní surovinovou základnou, kterou lze pokrýt všechna potřebná odvětví nezbytná k fungování země. Přesto tu jsou. Lze do nich započítat USA, Rusko ale i zkoumanou Čínu.

Pod pojmem **demonstrativní efekt** chápeme snahu jednotlivých zemí ukázat svůj pokrok a vyspělost. Země jej demonstruje v rámci vývozního programu a to složením vývozních artiklů, které mohou značit její pokročilost. Mimo to lze ekonomickou vyspělost vylepšovat i složením dovozního programu, tím že získává komodity, které jí pomohou udržovat výše zmíněnou proporcionalitu.

Skrze tato hlediska se země úzce obchodně svazují. Můžeme to vidět zejména v rámci hospodářských unií jako EU nebo NAFTA. To vše podporuje mírovou spolupráci a snižuje riziko případného konfliktu. To je navázané i na vztah USA-Čína-EU. Západ (USA, EU) má naprosto odlišný světový názor než komunistická Čína. Naštěstí i díky úzké obchodní spolupráci obou stran zatím nevypukl mezi těmito supervelmocemi ozbrojený konflikt. Mimo míru podporuje mezinárodní obchod i vzdělanost u exportních zemí, které jsou nuceny pro pokrok dbát na vzdělání v oblasti technických novinek. Dalším důležitým faktorem je samozřejmě jazyk, v dnešním světě je to zejména angličtina.

Vliv jednotlivých efektů a hledisek je ovšem u každé země různý. *V zásadě lze říci, že čím je země větší a čím více má obyvatel, tím je míra závislosti ekonomiky na vnějších ekonomických vztazích menší. Způsob kvantifikace této závislosti je různý, lze jej vyjádřit poměrem objemu zahraničního obchodu vůči HDP (SVATOŠ, 2009).*

Hong Kong	402.2%
Lucembursko	388.1%
Singapore	338.3%
San Marino	304.9%
Malta	287.7%
Irsko	229.4%
Djibouti	223.1%
Slovensko	187.8%
Vietnam	186.5%
Belgie	172.7%
Německo	88,70%
Rusko	52,20%
Čína	37,50%
USA	25,50%

Tabulka 1: Tabulka zemí podle % zahraničního obchodu na HDP; zdroj: vlastní zpracování; (Oworldindata.org, 2024)

To znamená, že USA, Rusko, Čína atd. nemusí ve fázi plánování řešit nezbytnost vývozu pro docílení rentability výrobního procesu. Krásně to vidíme u Ruska, které se nezdá, že by mu sankce západu po útoku na Ukrajinu nějak uškodily. Lze samozřejmě debatovat o jejich funkčnosti a účelnosti, ale Rusko funguje dál i s omezeným zahraničním trhem.

Na druhé straně jsou tu i země, které takovýchto výsledků nedosahují, a na vývozu jsou závislé. Jsou to zejména země s počtem obyvatel do 20 milionů. V zemích Beneluxu se pomocí zahraničního obchodu „točí“ pře 70% HDP. Proto vlády zmíněných zemí věnují zahraničněobchodním vztahům velkou pozornost.

Z národohospodářského hlediska existují v zásadě dva přístupy k zahraničnímu obchodu či k vnějším ekonomickým vztahům. Je to přístup pasivní, někdy nazývaný pasivní pojetí úlohy zahraničního obchodu v reprodukčním procesu, a aktivní. (SVATOŠ, 2009)

Pasivní přístup klade důraz na proporcionalitu, jež má za cíl dosáhnout plynulého reprodukčního procesu. V tomto přístupu vláda zejména shání na poli zahraničního obchodu suroviny a materiál, které v zemi schází. Vývoz přitom považují za nutné zlo, které slouží jen k zisku dostatku devizových prostředků. Nejcharakterističtějším způsobem je pak protekcionistický přístup.

Aktivní pojetí pro změnu klade důraz na hledisko efektivnosti. Zde vláda orientuje ekonomiku na vývozuschopný program výroby zboží a poskytování služeb. Stát se snaží odstraňovat nadbytečné překážky bránící vývozcům výhodně exportovat. V některých zemích praktikujících aktivní přístup za tímto účelem vzniklo Ministerstvo zahraničního obchodu, avšak není to řešením. Na aktivní zahraničně obchodní politice státu se musí podílet celé množství různých ministerstev. Že to funguje můžeme pozorovat v České republice, kde toto ministerstvo zřízeno není, a i přesto zahraniční obchod funguje. Na českém trhu, kde platí zejména pasivní pojetí ZO zastupují toto ministerstvo některá další. Zejména Ministerstvo zahraničí a Ministerstvo financí. Do hry též může vstoupit i Národní banka, která může ZO ovlivňovat změnou úrokové míry, či výší měnového kurzu.

Aktivní politice ZO jde tedy hlavně o soustředěné úsilí státu o co nejsnazší přístup na trhy jednotlivých zemí. (SVATOŠ, 2009)

Pro účely aktivní politiky jsou též zřízeny i polostátní instituce, tedy různé obchodní komory a průmyslové asociace. V ČR se jich mimo jiné účastní i instituce Czechtrade.

3.3.2 Kvantifikace zahraničního obchodu

Zahraníční obchod lze měřit a sledovat z mnoha různých hledisek a měřit jej mnoha způsoby.

Pro definici významu zahraničního obchodu v politice země je vztah mezi vyrobeným a užitým společenským produktem. Jedná se o porovnání domácí produkce a spotřeby za určité období. Tento vztah lze vyjádřit společenským produktem.

$$\text{Užitý společenský produkt} = \text{vyrobený společenský produkt} + \text{dovoz} - \text{vývoz}$$

nebo:

$$\text{Vyrobený společenský produkt} = \text{užitý společenský produkt} - \text{dovoz} + \text{vývoz}$$

Obrázek 2: rovnice USP a VSP; zdroj: (SVATOŠ, 2009)

Užitý společenský produkt zobrazuje množství vyrobeného a dovezeného, a odčítá export. Vyrobený společenský produkt poté zahrnuje spotřebu a export pokrácených o import.

Další důležitý ukazatel je samotný objem zahraničního obchodu. Přes něj lze ekonomiku země srovnat její sílu se zbytkem světa. Nezáleží zde přitom na samotné ekonomické síle, neboť malé exportně založené země jako je Taiwan, jsou na žebříčku vysoko a naopak velké lidnaté země jako je Čína mohou zaujímat nižší pozice.

Jeho součástí je výpočet, zdali vývoz dokáže uspokojit potřeby daného státu. V procentech se vyjadřuje jako: $\text{Vývoz/Dovoz} * 100$ (SVATOŠ, 2009) Na tomto výpočtu můžeme stanovit, zda-li má stát aktivní, či pasivní obchodní bilanci. Pokud ukazatel překračuje sto procent, země má aktivní obchodní bilanci. Aktivita ukazuje, že správně fungují všichni státní aktéři podílející se na ZO. Avšak ne vždy je tomu tak, neboť vysoko se budou držet i země, které nevyvíjejí vysokou aktivitu, a „pouze“ těží nezbytné suroviny, jako je ropa či zemní plyn. Proto importéři těchto surovin, jako jsou třeba Spojené státy, nezauímají přední pozice i přes nadměrnou snahu o aktivní politiku ZO.

U těchto zemí by proto bylo lepší zohlednit spíše vztah dovozu vůči devizovým rezervám. Pokud potřebujeme zjistit reálnou ekonomickou sílu státu, použijeme vztah *mezinárodní likvidita/dovoz* (SVATOŠ, 2009)

Mimo těchto hlavních existuje i řada vedlejších ukazatelů, které určitě zohledním v praktické části.

3.3.3 Mezinárodní zahraničně obchodní organizace

Jednotlivé země se postupem času začaly v průběhu 21. století postupně sdružovat do větších celků s cílem větší moci na trhu. Největší rozmach těchto hospodářských organizací zaznamenáváme zejména po druhé světové válce. Mezi nám nejbližší řadíme samozřejmě EU ale též hospodářské rady OSN. Avšak za nejdůležitější a základní organizaci považujeme Světovou obchodní organizaci, anglicky World trade organization, zkráceně WTO.

Světová obchodní organizace (WTO) vznikla ve čtyřicátých letech 20. století. Prvotní myšlenka o utvoření multilaterální organizace dohlížející na světový obchod vznikla již v roce 1944 v americkém Bratten Woods při ustanovení Mezinárodního měnového fondu. Původně se tedy jednalo o organizaci s názvem ITO (mezinárodní obchodní organizace). O jejím založení rokovalo tehdy 50 států, avšak organizace zprvu nakonec nevznikla. Ale snaha podpořit liberalizaci obchodu probíhala i nadále. V prosinci 1945 začalo 15 států jednat o snížení celních tarifů a korekci protekcionistických opatření. Zájem o toto téma rostl a vše směřovalo ke vzniku prvních dohod. Rostoucí zájem vyústil tedy v roce 1947 v první kolo jednání v Ženevě. Do Švýcarského města se sjeli zástupci už 23 států světa. Jednání bylo skončeno vznikem první dohody o zahraničním obchodu nesoucí název Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT) a vstoupila v konečnou platnost v lednu roku 1948. Původně se mělo jednat o pouhou součást již zmíněné dohody v rámci ITO, jež byla podepsána ve stejném roce na Kubě. V následujících letech, i přes kladné přijetí v OSN však o ITO ztratily zájem Spojené státy americké a organizace zanikla. Nadále tedy platila pouze dohoda GATT. Dohoda GATT se stále rozšiřovala a přibírala nové členy v rámci dalších kol po celém světě. Po kolech ve Francii a Velké Británii se na počátku 60. let jednání navrátila do Ženevy. Zde proběhlo i Kenndyho kolo, které začlenilo do dohody, mimo snižování celních tarifů i antidumpingová opatření. Následovalo Tokijské kolo, kdy se eliminovala netarifní opatření a snížila se cla na průmyslové výrobky. Důležitým milníkem bylo Uruguayské kolo probíhající v letech 1986-94 za účasti 123 států. Důvodem dlouhého jednání byla problémová odvětví zemědělství a textilu a přidání oblasti služeb. Oproti plánovaným 4 letům se kolo protáhlo o další dvě. Hlavním problémem byla nejednotnost USA a Evropského společenství (předchůdce EU) v oblasti zemědělství. Konečná dohoda nakonec přišla roku 1994 setkáním ministrů v Marrákeši. *Mezi nejvýznamnější výsledky jednání Uruguayského kola patřila redukce celních sazeb (38%*

snížení vážených průměrných celních sazeb), zemědělství bylo poprvé integrováno tak zvanou Agrární dohodou do multilaterálního obchodního systému, multilaterální obchodní systém byl navíc rozšířen na oblasti služeb a ochrany duševního vlastnictví, byl zřízen systém pro postupy při řešení sporů a byla posílena ustanovení týkající se netarifních obchodních překážek. (SVATOŠ, 2009). Nejvýznamnějším úspěchem však bylo završení padesátiletého úsilí o vznik Světové obchodní organizace (WTO). Zřízena byla 1.1. 1995 se sídlem v Ženevě. ČR se přitom řadí mezi její zakládající členy. Čína vstoupila do WTO roku 2001. Taiwan se připojil o rok později roku 2002. Hlavním řídicím orgánem byla ustanovena ministerská konference. Mezi konferencemi řídí WTO generální rada. Té jsou podřízeny 3 důležité orgány. Rady pro obchod se zbožím, obchod se službami a obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví. Nižším stupněm jsou pak jednotlivé výbory. Všechny tyto rady sídlí v Ženevě a sestávají se asi z 630 zaměstnanců. Nejdůležitější rozhodnutí však probíhají na jedlových ministerských konferencích, které po roce 1995 nahradily kola GATT. Na prvním zasedání se řešilo zjednodušení obchodních procedur. Mimo to byly založeny 3 pracovní skupiny postupně dohlížející na *obchod a investice, hospodářskou soutěž a transparentnost ve veřejných zakázkách*. (SVATOŠ, 2009) Pro tyto čtyři zásadní rozhodnutí se vžil název Singapurské otázky podle místa konání konference. Další důležitou konferencí byla 4. konference v Dauhá, kam se jednání přesunulo po Švýcarsku a Spojených státech. V roce 2001 v Kataru měla konference mnoho kol jednání o dalším směřování ZO. Za úkol měla též vyřešit problém regionalismu, kdy členské státy upřednostňovaly menší mezistátní dohody na regionální bázi před celosvětovým řešením. Jednalo se hlavně o země třetího světa, kterým tak WTO chtěla tímto jednáním pomoci vystoupit z regionu a usadit se výše na mezinárodním trhu. Tento balík dohod vzešel ve známost jako Rozvojová agenda z Dauhá. Zatím poslední, a to 13. konference se konala v lednu 2024 v Dauhá.

Unctad

I Organizace spojených národů má své organizace pro rozvoj ZO. Je jí Konference OSN pro obchod a rozvoj (KOR), anglicky UN Conference on Trade and Development, zkratkou UNCTAD. Její cíl je podobný jako cíl Katarské konference WTO v Kataru, tedy pomoci na světový trh rozvojovým zemím. KOR poprvé zasedala roku 2000 v Bangkoku. Poslední jednání proběhlo v listopadu 2023 v Ženevě. Důležitým nadcházejícím jednáním pak bude v květnu 2024 konference o světovém dodavatelském řetězci konající se na

Barbadosu. KOR je pro Českou republiku důležité zejména pro průzkum trhu zemí třetího světa před případnou spoluprací. Mimo UNCTAD pod OSN spadá i řada agentur a programů zabývajících se ZO. Mezi nejdůležitější patří Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO), organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO), nebo Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO). Z programů je pak dobré zmínit Program OSN pro rozvoj (UNDP), program OSN pro životní prostředí (UNEP), či Odbor OSN pro nákup zboží a služeb (UNPD).

Mimo celosvětových organizací figurují ve světě i hospodářská regionální společenství sjednocující nejčastěji jeden region, či státy se společnými zájmy. Za zmínku stojí třeba NAFTA nebo OPEC. Avšak hlouběji bych rozebral pouze ty organizace, ve kterých působí mnou zkoumané státy ČR, Čína a Taiwan.

Co se Čínské lidové republiky, ta figuruje v několika hospodářských společenstvích včetně WTO, avšak za zmínku stojí dvě další. Je jím APEC, tedy asijsko-pacifické hospodářské společenství a BRICS. APEC v současnosti sdružuje 21 států. Organizace byla založena 12 státy v roce 1989. Čína vstoupila roku 1991. Co se BRICSu týče, do něj vstoupila Čína roku 2006, avšak první Summit se konal o 3 roky později. Tehdy ještě pod názvem BRIC, který vyjadřuje zakládající členy, Brazílii, Rusko, Indii a právě Čínu. Organizace vznikla jako protiváha k dominantnímu postavení USA a Amerického dolaru ve světovém obchodu. Název BRICS vznikl po vstupu Jihoafrické republiky do uskupení roku 2011. Nyní BRICS spojuje 10 států. Podle názorů rozvojové banky BRICS se bude do roku 2050 jednat o dominantní zahraničně-obchodní organizaci na světě, neboť členové patří k rychle rostoucím ekonomikám. Politicky organizace sdružuje spíše autoritářské a nedemokratické státy včetně Iránu či Saudské Arábie. Posledním příchozím členem se staly Spojené arabské emiráty. Mimo těchto organizací má Čína silné postavení v Organizaci G20. Jedná se o rozšířené uskupení G-7 v němž Čína překvapivě nefiguruje.

Co se Taiwanu týče, ten s Čínou působí v Asijsko-pacifickém hospodářském společenství (APEC). V roce 2002 byl přijat do WTO. Mimo to působí s Čínou i v asijské rozvojové bance (ADB). Mimo to působí ve dvou pacifických společenstvích PECC a PBEC. PECC působí od roku 1980 a nyní má 23 členů, včetně Taiwanu, Číny a USA. Poslední meeting se uskutečnil roku 2017 v Hanoji. PBEC je o 13 let starší a sídlí v Hong-kongu. Založením je podobný a figurují v něm opět naši 3 velcí hráči, tedy Čína, USA i Taiwan. Mimo těchto

organizací se Taiwan snaží posílit své vztahy s Evropou a čím dál více se sblíží s Evropskou unií.

Česká republika, jakožto člen EU narovnává své vztahy s Taiwanem, neboť předešlá vláda se obchodně klonila spíše k Číně. Česko působí ve WTO, mimo to je ale též členem EU, jakožto předního Evropského, troufl bych si říct i světového hospodářského uskupení.

Evropská unie

Česko vstoupilo do EU roku 2004, avšak samotný prapůvod EU datujeme do roku 1957, kdy vzniklo Evropské hospodářské společenství, tedy hospodářská a obchodní spolupráce mezi Belgií, Francií, Německem, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem. Roku 1967 změnilo název a stalo se Evropským společenstvím (ES) se společnou celní Unií. Postupně přibíralo další členy. Důležitým milníkem byla roku 1991, v dnešní době čím dál více propíraná, Maastrichtská smlouva. Jednalo se o oficiální vznik Evropské unie a stanovení 3 základních pilířů společenství. První pilíř tvoří samotné Evropské společenství, tedy ekonomická spolupráce. Dalším je *společná zahraniční a bezpečnostní politika, spravedlnost a vnitřní věci* (Evropský parlament, 2023). V platnost dohoda vstoupila roku 1993 a v obchodní sféře znamenala evropský jednotný trh. Česko do unie vstoupilo po celostátním referendu roku 2004. Unie funguje na dvou principech a rozlišuje vnitřní a vnější trh. Je též důležité zmínit že EU je celní unie s jednotným trhem, nikoliv pásmo volného obchodu. Obchodní vztahy s vnějším světem určují pravidla společné obchodní politiky, zatímco interunijní transfery jsou záležitostí vnitřního trhu. Pohyb zboží monitorují intrastat uvnitř a extrastat mimo unii. Samotná obchodní politika je důležitá zejména ve vztahu k zemím třetího světa a působí v mnoha případech. Mezi nejdůležitější řadíme: *stanovení a úpravy celních tarifů při dovozu do EU, liberalizace obchodu se třetími zeměmi, uzavírání smluv o obchodu a hospodářské spolupráci s třetími zeměmi, zavádění opatření na ochranu obchodu, poskytování celních preferencí rozvojovým zemím.* (SVATOŠ, 2009) Obchodní vztahy v rámci EU vychází zejména z mezinárodních dohod GATT a WTO. K tomu uzavírá EU spolupráce i s dalšími společenstvími. EU též stanovila základní ekonomické svobody jako: volný pohyb zboží, volný pohyb osob, kapitálu a služeb. V roce 2002 uskutečnila unie plán společné měnové a hospodářské unie. Jedná se o 4. stupeň ekonomické integrace. Čtvrtým stupněm byla stanovena nová měna, tedy Euro. K jeho přijetí se Česko zavázalo při vstupu do EU, ale ani po dvaceti letech nebyly uskutečněny žádné větší kroky pro přijetí měny. V současné době dokonce Česká

republika ani nesplňuje podmínky o přijetí. Jedná se zprvu o tzv. Konvergenční hospodářská kritéria. Prvním je cenová stabilita, tedy že *míra inflace nesmí být o více než 1,5 procentního bodu vyšší než míra inflace tří členských států, které dosahují nejlepších výsledků*. (www.consilium.europa.eu, 2024). Dále by neměl být v zemi zvyšující se schodek státního rozpočtu. Za třetí by se žadatel musel po dobu dvou let účastnit mechanismu směnných kurzů ERM II. Při něm nesmí měna nadměrně kolísat, protože je měna navázána na Euro díky centrální paritě. Ta omezuje zásahy, v našem případě ČNB, do hodnoty kurzu. Ta může nadále kolísat v rozmezí 15% centrální parity. Poslední podmínkou je úroveň dlouhodobých úrokových sazeb. Jejich úroveň *by neměla být o více než dva procentní body vyšší než úroveň tří členských států, které dosahují nejlepších výsledků z hlediska cenové stability*. (www.consilium.europa.eu, 2024) Česko bude mít tedy do eurozóny dlouhou cestu. Hlavním, a trochu pochopitelným důvodem obav je vstup do ERM II, který nám omezí manipulovat s kurzem, avšak nám nezaručí, že za zmíněné dva roky budeme způsobilí Euro přijmout. Zatím tedy Česko figuruje mezi posledními zeměmi EU, které společnou měnu nepřijali. Poslední zemí, která přijmula Euro a zapojila se do společné měnové unie bylo roku 2023 Chorvatsko.

4. Porovnání ekonomik Číny a Taiwanu

4.1 Čínská lidová republika

Jelikož se v práci zaměřuji na Taiwan a Čínu, začínám nejprve s těmito dvěma asijskými zeměmi. Mimo jiné i proto, že o České republice je toho pro nás známo dost.

A začnu obchodně objemově největší zemí z naší trojice, a to Čínou.

4.1.1 Jak se psala historie Číny a jejího obchodu

Čína, jakožto země a národ má kořeny již ve starověku. První počátky sahají dokonce do roku 2000 př.n.l. Už od počátků civilizací byla Čína ekonomicky a technologicky na výši nejen co se regionu týče, ale i celosvětově. Vynálezy, které v Evropě byly vynalezeny až za renesance, měla Čína již daleko před námi. Můžeme třeba zmínit kompas, střelný prach, ale i papír a knihtisk. Vzniká též filozofický směr ovlivňující však i ekonomii, konfucianství. Čína ale byla od počátků autoritářským zřízením, které bylo zprvu řízené řadou císařských dynastií. Můžeme třeba zmínit dynastii Čou, která stála za prapočátkem stavby Velké Čínské zdi. Část Číny je ve 4. století př.n.l. ovlivněna učením tzv. legalismus, které tvrdě omezuje volný obchod v zemi a připoutává rolníky pevně k půdě, defacto jako nevolníky v Evropě. Tato opatření využívala třeba Říše Qin, která roku 221 př.n.l. poprvé sjednotí Čínu. Jednalo se o sjednocení silou a legalismus podřizoval vše státu. Obyvatel musel, ač by mu to uškodilo, vše udělat ve státním zájmu na úkor svého. První císař také tvrdě potlačuje konfucianství, které ale i tak po několika letech útlaku bude opět ideou číslo jedna. Stane se tak za vlády dynastie Han. V té době dochází k rozmachu technologií a na svět přišel porcelán, či již zmíněný papír. Kromě toho dochází i k rozmachu konfucianství, jakožto hlavního myšlenkového proudu císařství až do jeho pádu. Tento směr ovlivňuje i ekonomiku, a to více nežli myslíme. Číňané třeba uznávají ideu, která vychází od Konfucia a je protikladem A. Smithe. Konfucius tvrdí že „mistr nehovoří o prospěchu“ a tedy, že dělat věci pro osobní prospěch je nemorální a pro společnost špatné. Smith totiž tvrdí opak a podotýká že užitek jednotlivce je užitek pro společnost jako celek. Ač Konfuciovo učedníci odsuzovali osobní bohatství, neopovrhovali bohatstvím státním, ba právě naopak. Protože *podle Hovorů je bohatství klíčem k úspěchu státu, neboť přitáhne do státu další poddané a dále zvýší jeho bohatství.* (Bejkovský, Čínský ekonomický systém, 2021) I Čína, stejně jako západní civilizace té doby, přikládá velkou ekonomickou sílu zemědělství a pro panovníka bylo klíčovým, dokonce páteřním

odvětvím. Konfuciovo názory dokonce brojí proti zdanění zemědělství, protože obživa činí život v zemi šťastným a nemá se omezovat. Daně tedy musely omezovat ve větším řemesla a technologie.

K expanzi došlo i teritoriálně a Starověká Čína se poprvé setkává i s evropskými kulturami Řeků a Římanů. To vede k milníku, co se zahraničního obchodu týče, neboť začíná obchod s Evropou pomocí proslulé Hedvábné stezky. Také se do Číny dostává první z „velkých náboženství“ Buddhismus. Po období rozmachu a expanze však nastává rozpad sjednocené říše. Ta se za následující století několikrát znovusjednotí a opět rozpadne. I přesto myslitelé nezahálí a zabývají se ekonomikou a státním hospodářstvím. Důležitý je rok 81 př.n.l., který zaznamenává první státní konferenci o hospodářské politice státu v historii, a který je známý jako debaty o soli a železe. Byly zde prezentovány dva směry. Ten první od Mistra Sanga podporoval zásahy státu do ekonomiky. Byl ověřen v praxi, neboť tuto politiku před sjednocením užívala říše Han. Sang zavedl státní monopoly na sůl, alkohol a železo. Odtud také vznikl název konference. U soli stát zajišťoval distribuci, u alkoholu naopak jen produkci. U železa pak obojí, jakožto nezbytné suroviny pro stát, co se vojenství týče. I proto bylo na železo zavedeno jedno z prvních obchodních embarg, které omezovalo distribuci železa do okolních barbarských států. Sang výborně posuzoval nabídku a poptávku a stát velmi bohatl. Zavedl též státní podnikání, kdy tribut nepřevážel do hlavního města říše, ale upotřebil ho přímo v regionu, z čehož měl stát opět zisky. Stát si tak díky státu plně podřízenému trhu dokázal vydělat na další expanzi bez nadbytečného zvyšování daní. Oponenti tuto hospodářskou politiku, při níž stát bohatl na úkor poddaných, kritizovali a opírali se morální principy Konfucia. Byli též pro smazání rozdílů mezi bohatými a chudými a požadovali návrat ke směnnému hospodářství. Na dalších cca tisíc let se hospodářská politika Čínského císařství pohybovala mezi těmito dvěma směry. Dalším milníkem z pohledu zahraničního obchodu je vláda dynastie Tchang (618-907 n.l.), tedy vynalezení knihtisku a obchodní styky se sousedy v regionu, zejména s Japonskem. Do ekonomie též promluvila dynastie Song v 11. a 12. století, kdy dochází k významnému rozvoji peněžního hospodářství země. Jeho strůjce byl Wang Anshi, který oponoval vládnoucí konfuciánské klice a chtěl posílit *malé a střední vlastníky půdy a tím zvýšit bohatství a moc státu na úkor velkostatkářů, kupeckých rodin i cechů, čehož docílil větší regulací a státními zásahy do ekonomiky.* (Bejkovský, Čínský ekonomický systém, 2021) Přišel tak v podstatě s formou státního protekcionismu středních zemědělců. Apeloval také

na založení úřadu plně se zabývajících bohatstvím země a státním podnikáním. Po vzoru svého předchůdce obnovil monopol na sůl. Přišel též s řešením určité stability cen v říši. Pomocí státního fondu třeba stát nakupoval zboží v regionu, kde bylo určité zboží levné a distribuoval ho za levno do regionu, kde bylo drahé. Též zavedl agenturu kontrolující odkup komodit od středně velkých rolníků, aby ochránil trh před monopolem. Můžeme říct, že šlo o předchůdce dnešního Antimonopolního úřadu. Zefektivnil též výběr daní v zemědělství, kdy vyměřoval daně podle výměry obhospodařované půdy. Tím si proti sobě počítal velkostatkáře, kterým se do té doby dařilo systém obcházet. Ti nakonec lobovali u panovníka a většina těchto reforem nebyla dokončena. Tím dosáhly ekonomické reformy v Číně svého vrcholu a země začalo v moderním světě upadat a chudnout.

Ve 13. století je ke všemu prozatímní blahobyt původních Číňanů narušen Mongoly, kteří dobyli Čínu a uzurpovali si moc. Mongolského původu je i dynastie Jüan, za jejíž vlády Čínu navštívil a přiblížil Evropě cestovatel Marko Polo. Mongolové jsou svrženi roku 1368 a Čínský lid se opět chopil moci, tedy přesněji řečeno Čínská dynastie Ming. V 15. a 16. století se rozšiřuje obchod s Evropou a hedvábná stezka už přestává stačit. Začíná se tedy přistupovat, k čím dál více expandující lodní dopravě okolo Afriky přes Mis dobré naděje. Průkopníci v zámořském obchodu jsou toho věku Portugalci, kteří též v Macao budují svůj obchodní přístav. V roce 1644 se moci ujímá poslední korunní dynastie Čching. Číňané ale postupně přichází na to, že kontakt s Evropou není jen pozitivní. Jednalo se tehdy o spor Čínského císařství s námořní velmocí Velkou Británií týkající se zahraničního obchodu, tedy importu indického opia do Číny, jejíž obyvatelé byli náchylní k závislosti na této látce. Vše vyústilo roku 1839 v ozbrojený konflikt, tzv. Opiovou válku. Ta skončila Čínskou prohrou, po které byl císař nucen postoupit přístav Hongkong pod anglickou správu, jakožto kolonii. Též musel legalizovat obchod s opiem. S tím se císařství nesmířilo a propukly další dvě opiové války, které skončily opět další čínskou prohrou. Na přelomu 19. a 20. století se upadající Čína začala hroutit. Nejprve válka s Japonskem a následná revoluce znamenali pád Čínského císaře roku 1911. Od roku 1912 byla Čína republikou. Ovšem opravdová svoboda netrvala v Číně dlouho. V podstatě jen rok. Po 1. volbách byla totiž do vedení země zvolena strana Kuomintang. Tu vedl Sung Ťiao-žen, který byl ale zavražděn. Podezřelým se stal prezident Jüan Š'-kchaj který neskrýval své ambice a nerespektoval demokraticky zvolený parlament. To vyústilo v druhou revoluci, která však skončila nezdarem a Jüan Š'-kchaj se prohlásil císařem. Jeho vláda však netrval

dlouho, neboť roku 1916 zemřel. Moci se ujala opět aristokratická dynastie Aisin Gioro. Císařem byl jmenován mladičkový Pchu I, avšak formálně neměl on ani vláda v rukou žádnou moc. Zemi spravovali vojenští velitelé jednotlivých provincií. Vláda armády skončila roku 1928, kdy byl společně s ní svržen i poslední čínský císař Pcho I. Roku 1928 totiž vzplálo povstání vedené předsedou Kumintangu, pozdějším zakladatelem Taiwanu, Čankajškem. Nebyl to však žádný demokratický sjednotitel. Již v roce 1927 totiž v Pekingu nechal zmasakrovat předáky levicových odborů a komunisty, kteří ho chtěli předběhnout v revoluci a nastolit komunistickou vládu s pomocí Sovětského svazu. Kuomintang se tak roku 1928 chopil vlády, byť musel ještě zažehnat spor s nacionalistickou levicovou stranu spřaženou s komunisty. To mu bylo usnadněno rozporem nacionalistů a komunistů. Kuomintang pak vládl společně s nacionalisty a komunisté byly mimo hru. Ve 30. letech prošla zaostalá tradicemi svázaná Čína značnou industrializací, avšak citelně trpěla občanskými konflikty vlády se zbytkem Militaristů, tehdejších vojenských velitelů císaře. Po vpádu Japonska navíc ztratila Mandžusko. V roce 1936 pak Japonská armáda provedla invazi do zbytku Číny. To donutilo vládu a komunisty spolupracovat, což jim vydrželo celou druhou světovou válku. V té nakonec stanuli na vítězné straně. Válka, která však probíhala významně na čínském území, zemi zdecimovala. I to vedlo k rozepři a čínské občanské válce mezi vládnoucím Kuomintangem a čínskými komunisty. Jednalo se o první poválečný konflikt mezi západem a východem. Sovětský svaz však byl v podpoře vytrvalejší než Spojené státy a komunisté roku 1949 ovládali většinu Číny. Prohlásili se za vítěze a 1. října v Pekingu vznikla Čínská lidová republika pod vládou komunistů, která trvá dodnes. Nacionalistická vláda Čankajška tak byla nucena přemístit své sídlo z Nakingu, sídla, kde byla celou válku. Nakonec byla Čínská republika nucena ustoupit až na Taiwan, kde sídlí dodnes. Co se mezinárodních smluv a členství v nově vzniklé Organizaci spojených národů týče, západ stále uznával jako jednatelem celé Číny vládu Čínské republiky v Thaj-peji. Ta zasedala v důležité radě bezpečnosti. I to umožnilo OSN vyslat své síly do Korejské a Vietnamské války. Čínská lidová republika byla do rady připuštěna až roku 1971. I přes neúčast v OSN byla ČLR vedená Mao ce-tungem důležitým hráčem ve světové politice. Stalin počítal, že v zahraniční politice bude Čína stát plně při něm a Mao bude jeho vazalem, avšak opak byl pravdou a Mao ce-tung si vládl sám. I přesto dal na naléhání SSSR a vyslal své vojáky do Korejské války, kde rozhodli, nerozhodli Korejský konflikt

trvající dodnes. Mezitím Čína anektovala roku 1949 východní Turkmenistán a roku 1950 obsadila Tibet. V padesátých letech se komunistická vláda snažila vládnout s lidskou tváří a povolila kritiku některých poměrů v zemi. Kritika však dopadla hlavně na vládu a začaly tvrdé represe pod heslem „kampaň proti pravičákům“. Čína samozřejmě najela na sovětský pětiletý ekonomický plán. Druhá pětiletka měla za úkol dohnat technologicky západ, avšak skončila hladomorem. Po tomto fiasku Mao ce-tung oficiálně opustil vedení Komunistické strany Číny(KSČ), ale v zákulisí vedl zem i nadále. Od roku 1960 se dostala Čína v nemilost Sovětů a musela se postarat sama o sebe. I proto se roku 1964 stala držitelem atomové bomby a dala najevo, že se s ní musí ve světové politice počítat. V 60. letech též začala „kulturní revoluce“, která měla potlačit staré tradice a přežitky. V důsledku toho došlo k velkým škodám na kulturním dědictví, čehož určitě nyní KSČ v době cestovního ruchu lituje dodnes. V době revoluce bylo za kapitalistické a buržoazní myšlení zatčeno přes 4,2 milionů obyvatel. Popraveno poté bylo asi 135 000 lidí.

Kulturní revoluce a čistky skončily s Mao ce-tungem roku 1976. Poté si Čína uvědomila, že starým, stalinistickým komunismem západ nedožene a začala se snažit o liberalizaci ekonomiky. Té se budu věnovat v další kapitole. Komunismus se tedy začal postupně uvolňovat, ale narozdíl od Sovětského svazu neztratil úplnou kontrolu nad lidmi. V roce 1989 se sice studenti, inspirovaní pádem komunistických režimů ve východní Evropě snažili o změnu a nastolení demokracie, ale strana to nedovolila. Nejznámější je protest na Náměstí nebeského klidu v Pekingu. V roce 1997 bylo k Číně připojeno další území, Hongkong. Stalo se tak pod podmínkou, danou Spojeným královstvem, že Čína v zemi nenastolí komunismus. Za stejných podmínek bylo Číně vydáno Macao. Na počátku nového tisíciletí strana kromě hospodářských reforem pokračuje v útlaku náboženských skupin. Nejvíce asi v Tibetu, kde dochází ke krvavému potlačení demonstrací. Něco podobného můžeme vidět v roce 2020, kdy jsou v Hongkongu potlačeny masové demonstrace po snaze KSČ nastolit i v tomto městském státu komunismus. Mimo to se Čína nikdy nevzdala nároku na Taiwan a po Spojených státech má jedny z největších výdajů do zbrojení.

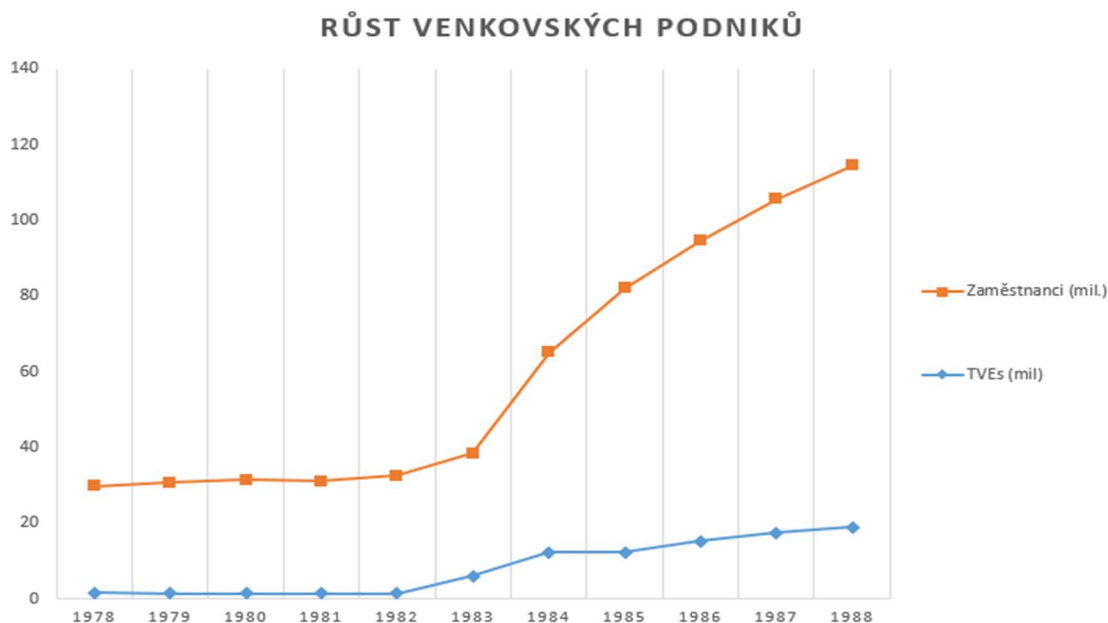
4.1.2 Čínský ekonomický zázrak s rudým odstínem

Jak už bylo zmíněno, od roku 1978 se začíná ekonomická síla komunistické Číny zvedat. Postupně předešla svého duchovního otce Sovětský svaz a v posledním desetiletí dokonce dohnala Ameriku. Rád bych se tedy zaměřil na kroky, které k tomu vedly a rozebral hlouběji ekonomickou transformaci ČLR od roku 1978.

Jak už bylo řečeno ekonomický vzestup Čína započala koncem 70. let po konci vlády Mao ce-tunga. Vše započalo na venkově, který byl velkou brzdou ekonomiky a neodpovídal standardu 2. poloviny 20. století. Čína byla tehdy plně odkázána na zemědělství, ve kterém pracovalo 70% obyvatel a na venkově žilo dokonce 82% obyvatelstva. Bylo to ale ospravedlněné tím, že rychle rostoucí populace musela být nějak živena. Tehdy byli po vzoru ostatních komunistických ekonomik sdružení zemědělci do družstev, tzv. komun. První reformy chtěly více motivovat rolníky, proto úřady povolily pronájem půdy jednotlivým rolníkům, přičemž jim daly volnou ruku v osazení. Určité procento sklizně musel rolník odevzdat státu, ale zbytek mohl prodat na „svobodném“ venkovském trhu. Další reformy začaly zakládat venkovské podniky⁷, kdy bylo investováno do venkova jako geografického souboru, a nikoli pouze do zemědělství jakožto sektoru. Venkovské podniky se postupně staly pilířem ekonomický změn v ČLR a hlavním tahounem prvotního ekonomického růstu země. Fungovalo to zde lépe než obdobné organizace v sovětských zemích, kde ochota na budování družstev nebyla zdaleka taková. Jedním z důvodů mohla být i sama čínská společnost. Její disciplína, rodová soudržnost a plná oddanost státu tak zapříčily, že za 10 let vzniklo 19 milionů podniků zaměstnávajících 100 milionu lidí a ze 13% se podíleli na čínském HDP. Podniky přitom, na rozdíl od třeba družstev v ČSSR, byly průkopníky tržních principů a využívaly kladného vztahu KSČ k volnějším stylu podnikání. Růst podniků ukazuje následující graf, který mapuje desetileté období mezi lety 1978-1988. V roce 1978 bylo v zemi 1,52 milionu podniků (TVEs), přičemž jejich počet do roku 1982 lehce klesl. Největší skoky pak zaznamenáváme v letech 1982/83 (z 1,34 na 6,06 mil.) a 1983/84, kdy se počet zdvojnásobil na 12,25 milionu podniků. U

⁷ překlad do češtiny: autor; v angličtině Township and Village Enterprises nebo zkráceně TVEs, čínsky 乡镇企业 (Bejkovský, 2021)

zaměstnanosti pak mezi lety 1984/85, kdy přišlo téměř 17 mil. zaměstnanců. O rok později přibylo cca 10 mil. nových zaměstnanců.

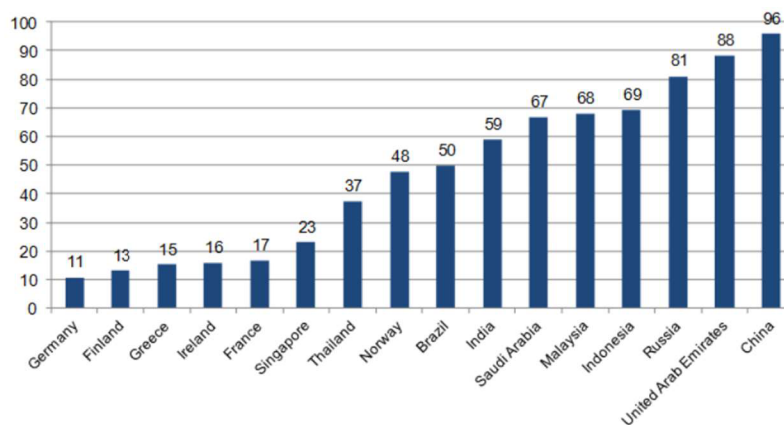
Obrázek 3:vlastní zpracování; Růst počtu podniků a pracovníků v milionech; data z: (ro.uow.edu.au, 2024)

Tyto první reformy ukazují že částečná volnost produkce na venkově je efektivnější, než striktní řízení seshora jako tomu bylo v ostatních komunistických ekonomikách. Jelikož podniky zaručovaly rolníkům stálý plat, počet chudých obyvatel za 10 let reformování se snížil z 250 na 96 milionů. Ale co vlastně přesně představovaly tyto podniky? Podle statistik byly jako venkovské podniky brány kolektivní podniky, soukromé podniky a domácí živnosti. Tím pádem nemluvíme pouze o státem vlastněných podnicích, ale i o soukromých farmách. Soukromé podniky dokonce ve statistikách převyšovaly počtem ty státní. V polovině 80. let bylo dokonce z 12 milionů vesnických podniků pouze 1,5 milionu skutečně kolektivních. (Bejkovský, Čínský ekonomický systém, 2021) Jelikož v některých regionech produkovaly soukromé podniky až 60% z celkové produkce vesnických podniků, velmi významně se podílely na celkovém ekonomickém růstu země. Tento vzestup zemědělského sektoru dovolil i modernizaci postupů, která do té doby nebyla možná.

Dalším milníkem v čínské ekonomice je rok 1989. Protože zde je ekonomika dosti spjata s politikou, významně ji ovlivnili již zmíněné události na Náměstí nebeského klidu v Peking. Nové vedení strany zjistilo, že reformami ztrácí postupně nad lidmi potřebnou

kontrolu, a tak se zase začalo recentralizovat. Defacto byla zpět uvedena správa pomocí komun, tedy opětovné sdružování vesnic do správních celků. Znovu bylo nastoleno řízení zemědělství shora a byla zavržena rozpočtová pravomoc. Vedení strany totiž začalo upřednostňovat před venkovem velkoměsta jako Peking nebo Šanghaj. Zavedlo též pojem „klíčová odvětví“, která měla být plně ovládána státními podniky. Zato malé podniky v neperspektivních odvětvích byly privatizovány, avšak málokdy byly pro soukromé podnikatele ziskové. I to pomohlo státním podnikům stát se ekonomickými giganty. Mimo to mají velkou státní podporu, nemalé úlevy od dluhů a daní a udržování nulové konkurence v podobě bariér vstupu do odvětví novým podnikům. Za prvních deset reforem dokonce podíl soukromých podniků na čínské burze klesl na pouhých 7%. (Burza, nedatováno). Venkovské podniky tam byly odstaveny na druhou kolej a prim začaly hrát státní podniky ve městech. Opět se tedy začaly rozevírat nůžky mezi životními podmínkami ve městech a na venkově. To potvrzují i nedávná data z roku 2018, kdy disponibilní příjem na venkově činil jen 36% toho ve městě, což je stále méně než tomu bylo v 80. letech za prvních reforem. Venkovanům tak nezbývalo nic jiného, než hledat práci ve městech. Stala se z nich tak levná pracovní síla, dovolím si říct podobná té za průmyslové revoluce v Evropě. Tato levná pracovní síla pomohla nakopnout Čínský ekonomický zázrak, který z toho profituje do dnes.

Státním tahounem se tak stal po polosoukromém venkovu státní sektor, jehož podniky si drží v „klíčových odvětvích“ monopolní postavení. Zajímavým ukazatelem toho, jak důležitý je pro Čínu státní sektor ukazuje následující tabulka z roku 2012 ukazující podíl státních podniků a tržby a prodeje země.

Obrázek 4: Podíl státních podniků v 10 nejvýznamnějších podnicích dané země za rok 2013 (dle tržeb, aktiv a tržní hodnoty); (Kowalsky, cepr.org, 2024)

Jak je vidět, Čína roku 2013 jasně vévodila tomuto žebříčku, neboť podíl státních podniků dosahoval 96%. A není to náhoda, neboť pro správu státních podniků byla roku 2003 založena Státní komise pro řízení státních aktiv. Dalším předělem byl dokument z roku 2006, který definoval mimo jiné i instrukce, jakým se má ekonomika ubírat. Mezi nejdůležitější instrukce patří regulace trhu, podpůrné funkce tržní alokace zdrojů a zajištění stability státních podniků a tím i společnosti. Tato prohlášení přitom rozporují závazkům Číny v rámci WTO, tedy zavedení tržní ekonomiky v Číně. Proto je Čína vedena jako země bez jasného tržního systému. Často je přístup nazýván státním kapitalismem. To znamená, že *stát využívá svého postavení ke zvýšení hodnoty státních podniků.* (Bejkovský, Čínský ekonomický systém, 2021) Mimo to tento soubor instrukcí definuje i pojem „klíčová odvětví“. Dle definice v dokumentu State-owned Assets Supervision and Administration Commission of the State Council se jedná o *odvětví související se státní bezpečností, infrastrukturou, důležitými surovinovými zdroji, dále pak odvětví poskytující základní veřejné statky a služby a rovněž klíčová průmyslová odvětví a high-tech obory* (Bejkovský, Čínský ekonomický systém, 2021). Základní dělení rozděluje odvětví do tří skupin: strategická odvětví (souvislost s národní bezpečností); klíčová průmyslová odvětví; ostatní průmyslová odvětví. První dvě odvětví by měl stát plně kontrolovat a tím pádem podporovat státní podniky v nich. U první skupiny by to měla být kontrola úplná, neboť se jedná třeba o zbrojní průmysl, telekomunikace, nerostné suroviny (uhlí, ropa, plyn) a jejich zpracování a doprava s logistikou. V tomto Čína není úplnou výjimkou od západu, ale důležitá pro zařazení je druhá skupina, tedy ona „klíčová odvětví“. Těmi jsou: *strojírenství; automobilový průmysl; elektronika a IT; stavebnictví; železářství a ocelářství; zpracování rud neželezitých kovů; chemický průmysl; geologický a terénní průzkum a projektování staveb; věda a technologie* (Bejkovský, Čínský ekonomický systém, 2021). Jedná se o odvětví, bez kterých se žádná moderní ekonomika neobejde, avšak na západě jsou tato odvětví z velké části v soukromých rukou. V rámci 12. pětiletky sem ještě přibýlo pár rychle se rozvíjejících odvětví posledních let. Např.: Nová energie, ochrana životního prostředí či vozidla na „čistou“ energii. Z toho lze vidět, že každé perspektivní odvětví KSC okamžitě zestátnuje a zabraňuje tak, aby bylo mimo její kontrolu. 13. pětiletkou mezi tato odvětví navíc přibyl internet a vše s ním spojené, který je tak plně pod kontrolou strany a tím pádem značně cenzurován. Můžeme třeba zmínit

sociální síť Tik-Tok, která byla před jejím odkupem silně spojena s čínským státem a na západě panovalo oprávněné podezření, že Čína síť zneužívá ke špionáži. USA pod vedením Donalda Trumpa plánovaly síť dokonce zakázat, pokud Čína neprodá aktiva firmy v Americe a nepředá správu dat amerických uživatelů do rukou americké firmy. Čína tedy couvla a značnou část aktiv prodala společnosti Oracle.

Zároveň musíme brát v potaz i to, že v některých odvětvích stát, v podstatě SASAC, určitou část podniků nevlastní přímo, ale přes místní úřady. I to ale můžeme zařadit do státního vlastnictví. U strategických odvětví jako je těžba a zpracování ropy, uhlí, plynu dosahuje % vlastněných aktiv k 70% procentům. Stát má dokonce deklarace na využívání tržních nástrojů k maximalizaci hodnoty státního majetku. Podniky dle odvětví mají jasnou hierarchii. Na jejím vrcholu stojí mateřská společnost, která je 100% v rukou státu a ovládá celé odvětví, přičemž slouží i jako prostředník mezi firmami dceřinými. Mimo to jsou na trhu i společnosti obchodovatelné na burze, jak v Číně, tak i kdekoli jinde ve světě včetně té Newyorské. Vláda tam připouští jen ty nejúspěšnější firmy, které jsou hodny reprezentovat čínskou ekonomiku ve světě. Podniky mohou zakládat i finanční společnosti, nebankovní finanční instituce poskytující podpůrné služby v rámci holdingu. Mezi jedny z nejdůležitějších podniků patří výzkumné ústavy, kde probíhá i pod značným tlakem vlády výzkum a vývoj.

Ale co je vlastně již zmíněné SASAC? Je to státní organizace, která podle přání vlády a podle ekonomické potřeby země ovládá naprostou většinu státních podniků. Zároveň se jedná o největšího majoritního akcionáře na světě, co se hodnoty ovládaných aktiv týče. Má hlavních devět úkolů, ze kterých můžeme zmínit třeba odpovědnost za personální politiku podniků, přípravu zákonů a regulací pro státní podniky, či odpovědnost za předání zisku státu a kontrolu podnikových rozpočtů obecně. Byla zřízena roku 2003 a převzala pravomoci od ministerstev, které dříve podniky řídily. I dnes je sice pár podniků, které ještě spadají pod nějaké ministerstvo, ale většina již je pod SASAC. Byla zmíněna personalistika. Hierarchicky čínské podniky působí stejně jako ty na západě, avšak jsou velmi ovlivněny politikou. V čele podniku je generální ředitel, který je ve většině případů zároveň tajemníkem stranického výboru. Výběr vedoucích pracovníků zde sice spadá pod SASAC, avšak všichni potenciální pracovníci jsou ještě prověřováni Organizačním oddělením ústředního výboru KSC, které má mimo jiné za úkol prověřovat třeba i vyšší pracovníky ve státních orgánech.

4.1.3 **Ekonomika Čínské lidové republiky, její výsledky v rámci posledních dvou pětiletok a možná budoucnost**

Ekonomika ČLR za poslední roky roste astronomickým tempem a předhání jeden západní stát za druhým. Jaké jsou její výsledky v posledních letech a nakolik byla ovlivněna vlastní pandemií koronaviru. A jak se měnily investice a obchod s ČR? Na to bych se rád podíval v praktické části.

Čína za posledních deset let začala rapidně dohánět Spojené státy co se ekonomické síly týče. To si začal uvědomovat exprezident USA Donald Trump a svou hospodářskou politikou v podobě vyššího cla na čínské zboží hodil pomyslnou „rukavici do ringu“.

I přes to všechno čínská ekonomika jela na plné obrátky.

Podrobněji se koukněme na rok 2018, kdy v podstatě začala otevřená obchodní válka s USA. Čína v tomto roce zaznamenala mírný pokles růstu HDP a to o 0,2%, ale stále se držela nad 6% hranicí růstu. HDP tak dosahovalo hodnoty 13,894 bilionu dolarů a hrubý národní příjem metodou PPP⁸ byl 21,644 bilionu dolarů. Přepočteno na obyvatele to je 15 430 dolarů. Obyvatelé se přitom potýkali z inflací 3,5 %, což bylo o 0,7% méně než v roce 2017. Průmysl si pak udržel přidanou hodnotu⁹ nad hranicí 39%, stejně jako o rok předtím. Export se též pohyboval nad 19% HDP jako roky předtím. Celkový zahraniční dluh¹⁰(external debt stocks) přitom činil 1,961 bilionu dolarů. Vojenské výdaje dosahovaly hodnoty 1,9% HDP přepočteno na peníze se jednalo o 168 miliard dolarů, 2. největší investici do armády hned po USA.

V roce 2019 už ekonomika zaznamenala značný propad. Růst HDP spadl na 6%. Jednalo se o nejmenší hodnotu od roku 2000. HNP na hlavu mírně vzrostl na 16 610 dolarů. Přidaná hodnota průmyslu poprvé za posledních 20 let klesla pod 39% na 38,6%. Export též klesl pod nejnižší hranici 19% na 18,41% HDP. Vojenské výdaje však i přes propad

⁸ HNP je součtem přidané hodnoty všech rezidentských výrobců plus veškeré daně z produktů (bez dotací), které nejsou zahrnuty do ocenění produkce, plus čisté příjmy prvotních důchodů (náhrady zaměstnancům a důchody z vlastnictví) ze zahraničí. Konverzní faktor PPP je pak prostorový cenový deflátor a měnový převodník, který eliminuje dopady rozdílů v cenových hladinách mezi zeměmi. (TheWorldBank.com, 2024)

⁹ Přidaná hodnota je čistý výstup sektoru po sečtení všech výstupů a odečtení mezivstupů. Vypočítává se bez odečtení odpisů vyrobených aktiv nebo vyčerpání a znehodnocení přírodních zdrojů. (TheWorldBank.com, 2024)

¹⁰ Dluh vůči nerezidentům splatný v měně, zboží nebo službách. Je to součet veřejného, veřejně garantovaného a soukromého nezaručeného dlouhodobého dluhu, krátkodobého dluhu a využití úvěru MMF. (TheWorldBank.com, 2024)

ekonomiky mírně vzrostly a to na 261 miliard dolarů. Pro srovnání Rusko vydalo 61 a USA 731,8 miliard. Podle OECD růst zpomalila roku 2019 zejména neefektivnost investic. Zejména alokace kapitálu zapříčinila v některých odvětvích přebytek tohoto kapitálu. Též se začal zvedat dluh státních podniků, a tedy i státu samotného. I proto se celkový zahraniční dluh přehoupl přes 2 biliony amerických dolarů.

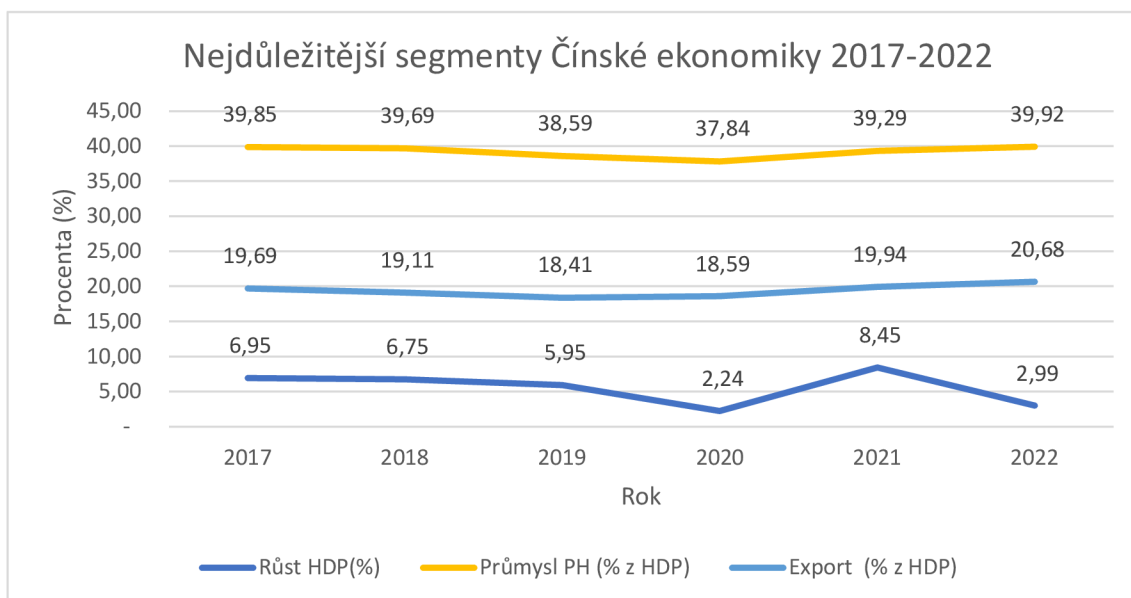
Rok 2020 se v celém světě nesl ve znamení ekonomické krize, kterou odstartoval vir Covid 19 původem z Čínské Wuchanu. Čína se tak stala epicentrem viru a její opatření, nutno říci velmi striktní až za hranicí lidskost, se podepsala i na čínské ekonomice. I přes celosvětovou krizi však HDP stále rostl. Za rok 2020 se sice zvýšil o pouhých 2,24%. Ale oproti EU, kde přírůstek HDP klesl o 6,6%, byl stále v kladných číslech. Export se dokonce mírně zvýšil na hodnotu 18,59% při snížení importu na minimální hodnotu posledních let. ČLR i nadále operovala se schodkem a dluh se navýšil na 2,326 bilionu dolarů. Pokles pak zaznamenal průmysl, který byl nejvíce zasažen pandemií a je PH činila 37.84% HDP. I přes nepříznivou situaci se výdaje na obranu státu zvýšila na 1,76% HDP.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
HDP(bil. USD)	12,31	13,894	14,279	14,687	17,82	17,963
Růst HDP(%)	6,95	6,75	5,95	2,24	8,45	2,99
Inflace(%)	4,23	3,50	1,29	0,49	4,55	2,25
Zemědělství, PH (% z HDP)	7,46	7,04	7,14	7,70	7,24	7,30
Průmysl PH (% z HDP)	39,85	39,69	38,59	37,84	39,29	39,92
Export (% z HDP)	19,69	19,11	18,41	18,59	19,94	20,68
Import((% z HDP)	17,94	18,45	17,48	16,17	17,36	17,47
Vojenské výdaje (% z HDP)	1,71	1,67	1,68	1,76	1,61	1,60

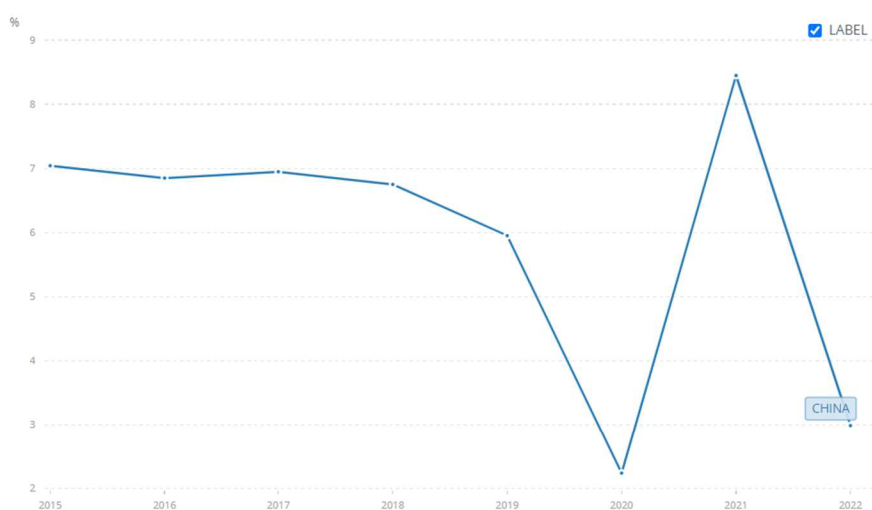
Obrázek 5: Souhrnná tabulka Čínské ekonomiky 2017-2022 data z: (Worldbank.com/China, 2024)

V roce 2021, kdy se zbytek světa teprve oklepával z pandemické krize, Číně HDP narostlo o rekordních 8,4%, čímž překonala cíle KŠČ o 6%. Jeho hodnota se pak přehoupla přes 18 bilionů dolarů. Čína tohoto výsledku dosáhla zejména díky striktním postupům při pandemii, kdy některá opatření vůbec nerespektovala lidská práva obyvatel. Možná si pamatujete blokády měst a nakažené obyvatele, kteří byli proti své vůli vězněni ve svých bytech. Díky tomuto až středověkému řešení pandemie Čína mohla dosáhnout takovýchto pozitivních ekonomických výsledků, ale za jakou cenu. Jednalo se třeba o návrat PH průmyslu nad 39% a z jedné třetiny se podílel na celkové ekonomické aktivitě země. Jelikož vláda praktikovala politiku Nulového Covidu a i přes to, nebo možná právě proto, vzrostl za prvních 11 měsíců roku 2021 o více než 10 % (Finlord.cz, 2024). Jiná odvětví, zejména soukromý sektor cestovní ruch, zaznamenal bolestivé ztráty. Enormně pak vzrostl

HNP z 14,843 na 16,883 bilionů dolarů. Na hlavu pak o více než tisíc dolarů na 11 950 dolarů.

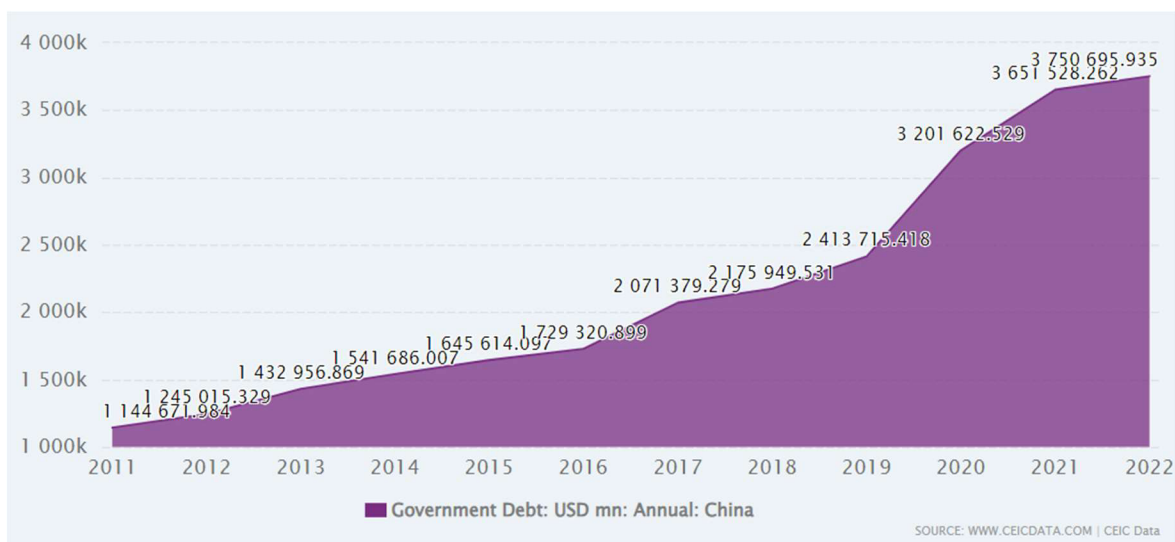
Graf 1; Zdroj: vlastní zpracování; (Worldbank.com/China, 2024)

Obrázek 6: Graf růstu HDP Číny v % Zdroj: (TheWorldBank.com, 2024)

I přes veleúspěšný rok 2021 byl rok Tygra (2022) však pro Čínu zklamáním, neboť HDP vzrostlo o pouhá 3% oproti předpokládaným 5,5%. Přičemž největším tahounem byl export v hodnotě růstu 7%. Oproti výsledku z roku 2021 (30%) si sice značně pohoršil, ale díky snížení importu na 1,1% země dosáhla rekordního přebytku obchodní bilance ve výši 877 miliard dolarů. *Ačkoliv veřejný dluh, kterým se rozumí zadlužení pouze na úrovni centrální vlády, je velmi nízký, celkové zadlužení země, avšak jen s malým podílem vnějšího*

dluhu, dosahuje až trojnásobku HDP (Bussinesinfo.cz, 2024). Ekonomiku také ovlivňuje i realitní krize a vysoké nezaměstnanost mládeže. Zhoršený výkon čínské ekonomiky v roce 2022 ilustrují například maloobchodní prodeje, které meziročně klesly o 0,2 %. Největší růst z komodit zaznamenala západní a tradiční medicína, a to ve výši 12,4 %, největší propad pak nábytek, konkrétně -7,5 %. (Bussinesinfo.cz, 2024). Svou fiskální politikou, kterou vláda zachraňovala upadající ekonomiku vedla k rekordnímu fiskálnímu deficitu 8,96 bilionu RMB(Juanů). Veřejný dluh ku HDP se pak zvýšil na 18%.

Obrázek 7: Čínský státní dluh vlády (mil. USD) Zdroj: (Ceisdata.com, 2024)

Co se minulého roku 2023 týče zde růst HDP naopak překonal očekávání a *meziročně rostl tempem 5,2 % ve stálých cenách a podle odhadů čínského Národního statistického úřadu (NBS) dosáhl celkem 17,52 bilionu USD.* (China-briefing.com, 2024) Pro zajímavost Eurozóna dle Eurostatu dosáhla růstu pouze 0,7 procenta. Podle NBS¹¹ je čínský vzestup podmíněn zejména zrušením protipandemických opatření na začátku roku 2023. Dařilo se i průmyslu, když vrostla jeho přidaná hodnota o 6,8%. Je vidět že Čína využívá ekologické posedlosti západu a i přes značné porušování emisních norem, průmysl investuje do obnovitelných zdrojů energie. Zde zaznamenává i dvojciferný nárůst. PH solárních článků vzrostla o 54%, a plug-in elektrických vozidel o 30,3%. Jak již bylo řečeno v teoretické části, páteř ekonomiky ČLR tvoří státní podniky, proto není divu, že jejich PH zaznamenaly nárůst o 5%. Ale rostly i podniky se zahraničními investicemi, kdy se jejich

¹¹ Čínský statistický úřad

PH navýšila o 6,4 procenta. Je pak paradoxní že největšími investory jsou dva vazalské státy Macau a Hongkong a pak úhlavní nepřítel Taiwan. Co se týče CPI indexu ten vzrostl nepatrně o 0,2%. V Evropské nejsilnější ekonomice, v Německu, to bylo pro zajímavost 2,89% za rok.

4.1.4 České vztahy s Čínou

Pokud nepočítáme situaci před rokem 1989, Česko-čínské vztahy, alespoň ty politické, byt' byly činěny s vidinou zisku, se začaly nejvíce medializovat po zvolení Miloše Zemana prezidentem v první přímé volbě do tohoto úřadu v České republice roku 2013. Před rokem 1989 byla totiž Čína velkým partnerem ČSSR, přičemž Československo Číně pomáhalo s její industrializací v 70. a 80. letech. Po revoluci vztahy ochladly, zejména poté, co se Česká republika začala angažovat v záležitostech Tibetu, což je pro Čínu dodnes palčivé téma. Obdobně jako dnes otázka Taiwanu. Nutno však říci, že zahraniční obchod s Čínou začal růst už od roku 2007. Přičemž *největší nárůsty byly zaznamenány v letech 2007 (o téměř 60 %) a v roce 2010 (o 53 %)*. (věcí, 2024) V letech 2011 byl pak nárůst 30%. V letech 2012 a 2013 se nárůst pohyboval okolo 10%. Číselně v USD pak ukazuje ZO následující tabulka.

	Vývoz		Dovoz		Obrat		Bilance
	Objem	Index	Objem	Index	Objem	Index	Objem
2011	1,669	137,6	18,913	122,2	20,581	123,3	-17,244
2012	1,670	100,1	15,652	82,8	17,323	84,2	-13,982
2013	1,920	114,9	15,498	98,5	17,418	100,0	-13,578
2014	2,036	106,0	17,226	111,1	19,262	110,6	-15,190
2015	1,850	90,6	18,910	108,4	20,760	106,6	-17,060

Obrázek 8: Bilance vzájemné obchodní výměny v letech 2011-2015 (v mld. USD) Zdroj: (věcí, 2024)

Z tabulky lze vyčíst určitou stagnaci v roce 2012, kdy se vývoz skoro nezvýšil a dovoz se dokonce propadl. V roce 2013 se prezidentského úřadu ujal Miloš Zeman, který dal jasně

najevo nespokojenost s kurzem hradní politiky, kterou nastavil Václav Havel v 90. letech a jal se sblížovat s Ruskem a Čínou. V roce 2013 však ještě nestihl svou politiku aplikovat a tak nemůžeme nárůst vývozu o 11% přičítat hradní politice. Co se totiž Číny týče, tam se tehdejší prezident podíval až v říjnu roku 2014. Zemanovo cesty však měly v první řadě přivést investice, ať už ty Čínské do Čech, nebo naopak. I proto byla prezidentova výprava často provázena českými podnikateli, kteří výborně odhadli čínský potenciál v dalších desetiletích a plánovali jej využít. V čele podnikatelů byl i miliardář Petr Kellner.

A právě na investice se nyní podíváme. Tedy nejprve na investice mezi lety 2012-2015.

V roce 2012 nebyla Čína pro české investory atraktivní, stejně tak Česko pro čínské investory. Přímé investice ČR podle dat ČNB dosahovaly pouze 736 tis. korun. Čínský celkový součet přílivu přímých investic do ČR byl pak 855 tisíc korun.

4.2 Taiwan

Taiwan je ostrovním státem východní Asie. Od 50. let je posledním místečkem demokratické Číny. Kvůli ekonomickému potenciálu a hlavně rozvoji technologií je pro západ čím dál víc důležitý. Avšak má důvod se bát, neboť ČLR se ani zdaleka nevzdala politiky jedné Číny a dělá si stále nároky na Taiwan. Ten je zatím pod ochranou USA, ale to nemusí trvat věčně. Koukněme se třeba na zahraniční politiku Donalda Trumpa, favorita republikánské strany na post prezidenta spojených států.

4.2.1 Vývoj státu a ekonomie na Taiwanu

Co se týče vzdálených dějin, Taiwan byl původně osídlen kmeny čínského původu, ale nespádaly ani pod jednu říši starověké Číny. Tyto kmeny měly blíže austronésanům, než Číňanům. Čínské prameny se o Taiwanu zmiňují až v 3. století. Číňané však ostrov osidlují až ve století dvanáctém. Největší příliv Číňanů však proběhl v 17. století za podpory Nizozemců, kteří potřebovali správce zemědělské půdy na ostrově. Nizozemci však drželi nad ostrovem plnou kontrolu. Nizozemce vytlačil na konci 17. století generál Čeng, který vzdoroval čínské vládnoucí dynastii, avšak prohrál a utekl na Taiwan. Odtud vyhnal nizozemské kolonisty, ale jeho vládu svrhla dynastie, proti které brojil, Čchingové. Za jejich vlády se na Taiwanu rozmohlo zemědělství. V 80. letech 19. století se pak Taiwan stal čínskou provincií, jelikož hrozil japonský útok na ostrov. Ten nakonec přišel při

Japonsko-Čínské válce, při které byl ostrov přisouzen v mírové úmluvě Japonskému císařství. Taiwanci bojovali za Čínu i po válce, a to v podobě partizánských bojů. Japonci drželi ostrov i za druhé světové války a zřídili tu vojenskou základnu. Japonci nakonec byli z Taiwanu vytlačeni až roku 1944 americkou armádou. Za války Taiwanci hodně trpěli. Muži museli narukovat do císařské armády, a ženy byly odvečeny do sexuálního otroctví. Po válce byl Taiwan navrácen Číně, zatím ale nezávazně, a ještě ve prospěch Čínské republiky nutno podoktnout.

Tehdejší správce Taiwanu tou dobou vedl po vzoru komunistické Číny zestátňování podniků. To se setkalo s řadou procesů a nastoupivší kuomintang tak začal v 50. let s privatizací majetku, a navrácení v rámci restitucí. Ta totiž v občanské válce s komunisty prohrála a byla vytlačena právě na Taiwan a okolní ostrůvky. Na pevnině byla vyhlášena Čínská lidová republika. Jelikož byl v rámci mezinárodního práva ostrov Japoncům odejmut roku 1952, byl spor o to, komu bude ostrov přidělen. A jelikož se ČLR jednání nezúčastnila, smlouvu podepsal Čankajškův kuomintang. Američané roku 1949 očekávali, že Taiwan padne do rukou komunistů a přestali podporovat kuomintang. Vše změnila až Korejská válka, kdy Spojené státy potřebovaly jak hlas Čínské republiky v bezpečnostní radě OSN, která zastupovala až do 70. let i pevninskou Čínu, tak i ostrov jako základnu. A tak kuomintang přežil a rada bezpečnosti OSN schválila vstup západu do Korejské války. V padesátých letech započala též po letech válek industrializace Taiwanu. Vláda velice podporovala industrializaci a infrastrukturu kolem a průmysl začal prudce růst. V letech šedesátých byl již průmysl pokročilý a začal se zaměřovat na export. Nejvíce byly exportovány výrobky lehkého průmyslu, tedy elektronika a textil. Obdobně jako při korejské válce i u války ve Vietnamu též Taiwan hlasem pevninské Číny podpořil misi OSN v jižním Vietnamu. Za tohoto spojení ale byla dosti posílena suverenita Taiwanu, hlavně díky výzbroji od spojených států. I přes spojení s USA ale na Taiwanu vládla pouze jedna strana, nacionální Kuomintang. Ale právě vládnutí pevnou, ne úplně demokratickou rukou nacionalistů umožnila tak rychlou industrializaci a transformaci země a ekonomiky.

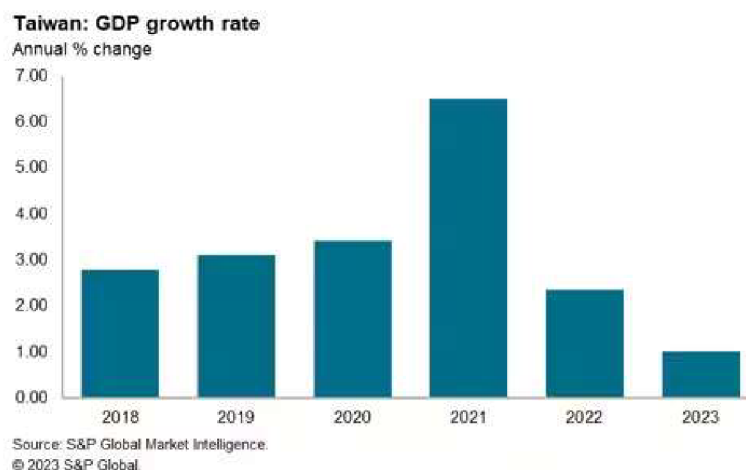
Jednostranná vláda skončila až roku 1988 a nastala demokratizace. V ní došlo mimo jiné i k zaměření průmyslu na rychle rostoucí odvětví elektroniky a informačních technologií. Postupně zde vznikají značky jako TSMC (Taiwan Semiconductor Manufacturing Company) nebo Asus. V devadesátých letech se Taiwan dostává v těchto odvětvích do

světové špičky. Od přelomu tisíciletí se Taiwan dále drží na světové špičce v technologiích a hodně investuje do výzkumu a vývoje. Taiwanská vláda též podporuje množství startup projektů. Země tak od 90.let diverzifikuje svou ekonomiku a přechází od tradičního průmyslu k inovativním odvětvím. V posledních letech to jsou zejména investice do obnovitelných zdrojů energie, biotechnologií a dalších moderních odvětví.

Taiwan je dnes tak považován za jednu z nejvyspělejších ekonomik na světě s vysokým HDP na obyvatele a silným postavením v technologickém průmyslu.

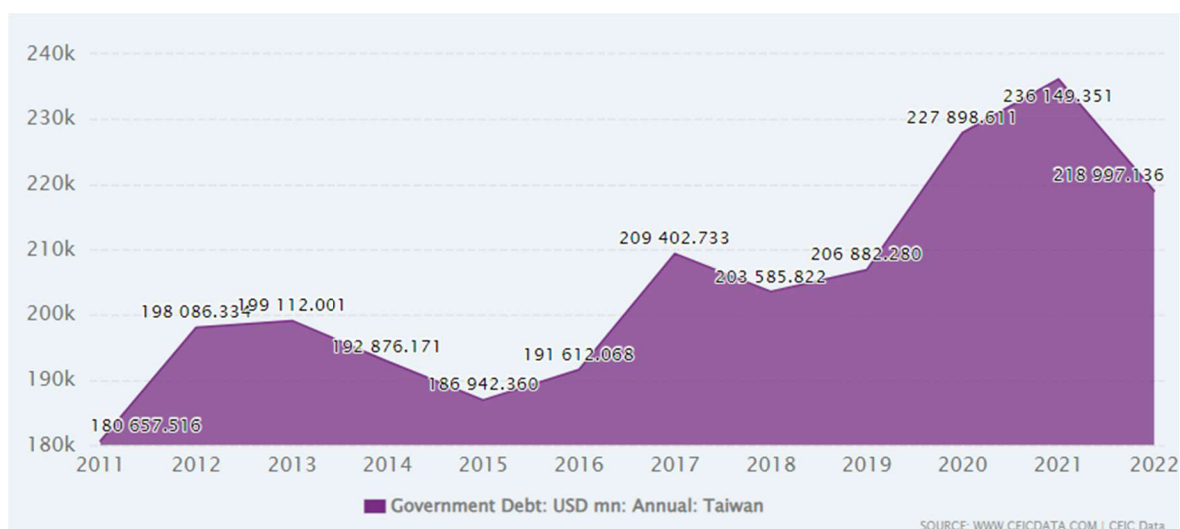
4.2.2 Taiwanská ekonomika za posledních 5 let a možná budoucnost

Stejně jako u Číny začneme i u jejího ostrovního souseda, tedy rokem 2018. Jednalo se o faktický počátek obchodní války amerického orla s Čínským drakem. I tak se Taiwanu dařilo, byť se růst jeho HDP zpomalil oproti roku 2017 o cca 0,5% na 2,79%. HDP tak činil 609251 milionu dolarů, tedy pro porovnání s Čínou 609,251 bilionu USD a překročil tak hranici 600 bilionů dolarů. Přepočteno na osobu to pak bylo 25 838 dolarů. Více jak polovinu HDP, tedy 63,1% tvořili služby. 35,3 pak průmysl. Zemědělství pak pouhých 1,6%. HNP na osobu byl 26 42 USD. Celkově tedy 623,005 bilionu dolarů. Inflace se za rok zvedla o 0,7 na 1,3 (v PPP). Co se exportu týče, ten meziročně vzrostl o 1,29%, dovoz pak o 4,29%. Dluh poté dosahoval 34% HDP. Přičemž se snížil o 90 bilionů. Výdaje na armádu ukrojili 1,7% HDP, tedy nejméně za posledních více jak 10 let.

Obrázek 9: Růst HDP Taiwanu (%) zdroj: (Biswas, 2024)

V tomto roce Taiwan konečně zjistil, jak využívat obchodní války velmocí a začal na ní vydělávat. Růst HDP opět překročil 3% o 0,06%. Na osobu pak vzrostl o přibližně 800 dolarů. HNP dosáhl hodnoty 626,731 miliard. Nárůst začal podle Reuters, zejména po návratu části výroby z pevninské Číny zpět na ostrov v 2. čtvrtletí roku. Export však zaznamenal meziroční propad o 3,1% ze 404 na 389 milionu dolarů. Import přitom spadl o 2,91%. Celkový dluh mírně stoupl ale stále se držel u 30% HDP. Politické vztahy s Čínou, i přes závislost obchodního státu na ní se zhoršily při prosincových protestech v Hongkongu, které byly pro Pekingskou vládou tvrdě potlačeny. Taiwan v tom spatřil jasnou výstrahu, co by se stalo s ostrovem po připojení se k pevninské Číně. Možná i proto opět vzrostly výdaje na armádu na 1,8% HDP.

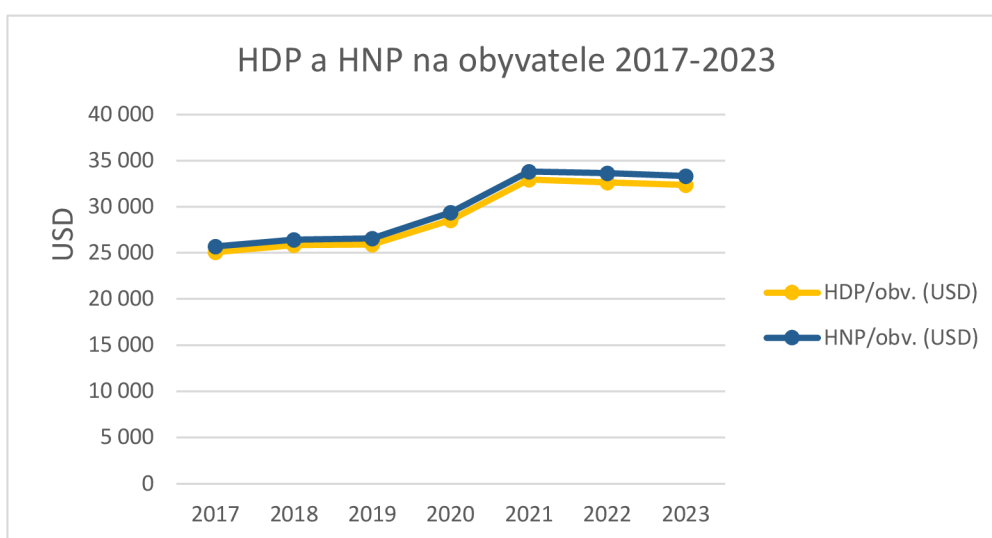
Obrázek 10: Taiwanský dluh v mil. USD; Zdroj: (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)

Roku 2021 ovlivnil, stejně jako zbytek světa vir Covid 19. I na ostrově Taiwan došlo k protipandemickým opatřením, které ovlivnili i ekonomiku. Nejvíce pak utrpěl sektor služeb, který tvořil více jak polovinu HDP. I přes HDP vzrostl o 3,39% a opět se tak udržel nad 3% hranicí růstu. Bylo to zejména včasnou reakcí vlády na propuknutí pandemie ve Wuchanu v pevninské Číně. Vláda nečekala až na příchod pandemie na ostrov a včas začala připravovat zdravotnictví na stav krize. Zdravotnictví též pomohla jejich zkušenost s pandemií SARS v roce 2003. V prvním roce pandemie země patřila dokonce k zemím s nejménšími počty úmrtí na 100 tisíc obyvatel. Ve zbytku světa pandemie znamenala navýšení poptávky po elektronice, páteři Taiwanského průmyslu, tvořící toho roku 63% exportu. Export díky tomu vzrostl o 4,9% a vrátil se tak na úroveň roku 2018. I přes pandemii, nebo právě proto opět mírně vzrostly výdaje na armádu (cca o 0,1% HDP).

	Růst (%)	HDP (mil.USD)	HDP/obv. (USD)	HNP (mil.USD)	HNP/obv. (USD)
2017	3,31	590 780	25 080	605 477	25 704
2018	2,79	609 251	25 838	623 005	26 421
2019	3,06	611 336	25 908	626 731	26 561
2020	3,39	673 252	28 549	692 582	29 369
2021	6,62	773 135	32 944	793 410	33 808
2022	2,59	760 813	32 625	784 118	33 624
2023	1,4	756 012	32 358	778 683	33 329

Tabulka 2: Vývoj Taiwanské ekonomiky; Zdroj: vlastní zpracování; (eng.stat.gov.tw.aspx, 2024)

V roce 2021 Taiwan pokračoval ve výborném zvládnutí situace a co se Covidu týče, stále se držel ve světové špičce. Průmysl tak mohl těžit z pandemické a ekonomické krize na západě. HDP vzrostl o rekordních 6,62% a zaznamenal zvýšení téměř o 100 miliard dolarů. V přepočtu na obyvatele se tak HDP i HNP přehoupl přes 30 tisíc dolarů. Zvýšil se import i export. Import o 9,77 a export o 9,58 procent. Jasný prim zde opět hrála firma TSCM, výrobce polovodičových disků, tedy opět elektronika a ICT. Kvůli rostoucímu tlaku v Čínském moři se výdaje na obranu přehouply přes 2%(min. požadavek nato) na 2,3%HDP.

Graf 2: HNP a HDP ma hlavu; zdroj: vlastní zpracování; (eng.stat.gov.tw.aspx, 2024)

Rok 2022 byl však, stejně jako pro Čínu zklamáním, když HDP vzrostl jen o 2,59%. Zde můžeme vidět krásné propojení obou ekonomik. To dokládá i jeden z důvodů propadu, tedy narušení výroby a spotřeby v Číně, která v rámci druhé vlny pandemie najela na

politiku nulového Covidu. Mimo to Taiwan doplatil i na postcovidovou krizi na západě. Úpadek pocítili i obyvatelé ostrova, když stoupla nezaměstnanost na 3,6% a inflace ke 3%. *HDP na obyvatele vystoupalo na 72 150 USD. Běžný účet platební bilance Tchaj-wanu je dlouhodobě přebytkový.* (BusinessINFO.cz, 2024). V roce 2022 byl přebytek 52 mld. USD. HDP bylo opět z nadpoloviční většiny tvořeno sektorem služeb (60%). Průmysl se na HDP podílel 37,74% a zemědělství 1,41%. Narostl vývoz, a to na 479,52 mld. Dolarů. Export s elektronikou opět kvetl. Musíme ale též připomenout, že 80% tohoto exportu tvoří meziprodukty (paměťové čipy, polovodiče, ...), jež jsou pak zpracovávány do konečné podoby ve výrobnách v Číně a jihovýchodní Asii. Když vezmeme státní rozpočet, ten kalkuloval se shodkem 162,6 miliard TWD¹². Veřejný dluh tak tvořil 27% HDP. Politická situace s pevninskou Čínou byla stále nestabilní a výdaje na obranu opět vzrostly, a to na 19,1 miliard USD (2,6% HDP).

Minulý rok byl pro ostrovní Čínskou republiku ještě horší než předešlý. HDP vzrostl o tížné 1,4%. Hlavní důvodem bylo rapidní snížení globální poptávky po polovodičích. Nejvíce Taiwan ovlivnila snížená poptávka v USA, EU ale i v Číně. Taiwan přibrzdil i velký pokles kapitálových investic na ostrově. Ekonomiku od většího propadu zachránil hlavně turismus, který se tu po pandemii mohl opět rozjet naplno. Pro obyvatele se však situace zhoršila. Byť inflace dosáhla pouhých 2,4 procent, je stále o poznání více nežli narostly mzdy taiwanců. Co se exportu týče, Taiwan se kvůli rychlému zadlužování Číny musí postupně zčít orientovat i na jiný trh. I prot export do Číny spadl z 44% v roce 2020 na 35%. Investice v Číně se pak snížily o 17% na pouhé 2,5 miliardy dolarů. Pro předstvu v USA bylo investováno ostrovními investory 9,6 mld. USD. I když vůči HDP výdaje na armádu vzrostli, za posledních 20 let spadly z 24% podílu na státních výdajích na 16%. A kdybychom se podívaly dále do histori zjistíme, že vůči roku 1961, kdy na obranu šlo 10% HDP se dnes výdaje propadly o cca 8%.

Co se budoucnosti týče, Taiwan, má podobný problém jako Česká republika, tedy rychlé stárnutí populace. Výdaje na sociální zabezpečení tak rod od roku stoupají. Prognózy ukazují, že podíl populace ve věku nad 65 let vzroste do roku 2050 o 20%, tedy z 15% na 35procent. Vláda tak musí šetřit jinde, třeba právě na obraně. Co se ZO týče Taiwan se

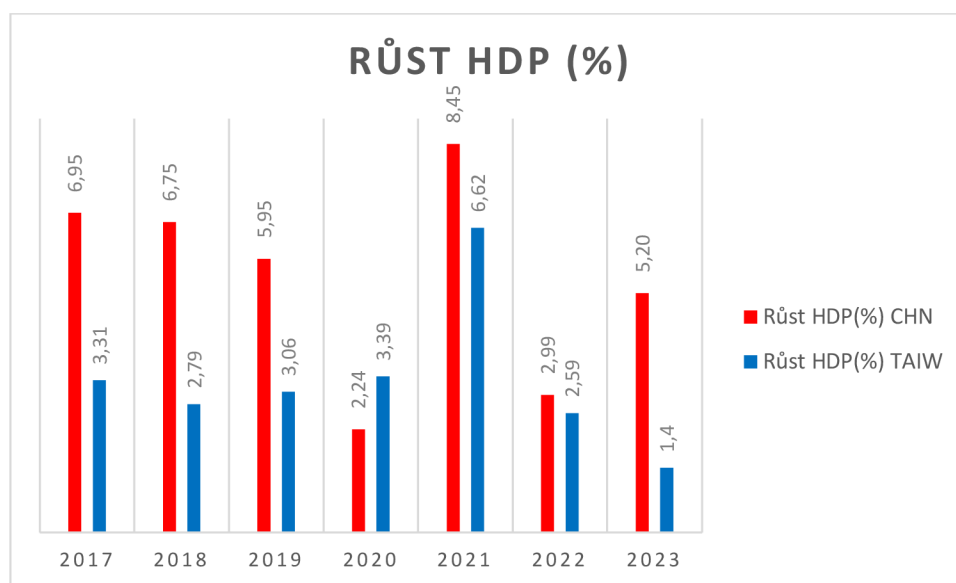
¹² Taiwanských dolarů

bude muset pravděpodobně přeorientovat na nový trh. Protože rychlý ekonomický růst udržoval Taiwan *po dobu 30 let prostřednictvím vývozu zboží konečné spotřeby do Spojených států. Tchaj-wan si udržoval mírný hospodářský růst dalších 30 let vývozem meziproductů do Číny.* (Min-Hua, 2024). Vše tedy nasvědčuje tomu, že na dalších 30 let bude muset Taiwanská ekonomika změnit hospodářský model a přeorientovat se jinam. Za mně v úvahu nyní připadá třeba Evropa.

4.3 Srovnání ekonomické výkonnosti obou zemí

Pro začátek tohoto srovnání bych se zastavil u jedné zajímavé skutečnosti, se kterou přichází Čínsko-český deník CRIonline Česky. Měli bychom ho brát s rezervou, jelikož se jedná o web ovlivňovaný čínskou vládou, ale věřím, že data nebudou úplně zcestná. A to i proto, že tato skutečnost vyplývá i ze souhrnu Taiwanské ekonomiky výše. Do roku 2022 byla totiž ostrovní ekonomika opravdu dosti spjata s tou pevninskou, přičemž využívala zejména levné pracovní síly v pevninské Číně. Data z prosince 2021 uvádí, že export do Číny a Honkongu činil 42% celkového exportu z ostrova. Byť autor textu určitě není nestranný, v určitých věcech má pravdu a do loňského roku se Taiwan opravdu hodně soustředil na Čínu. Ovšem po omezení zahraničních investic na pevnině čínskou vládou to vypadá, že Taiwan bude muset hledat nový trh pro svůj export.

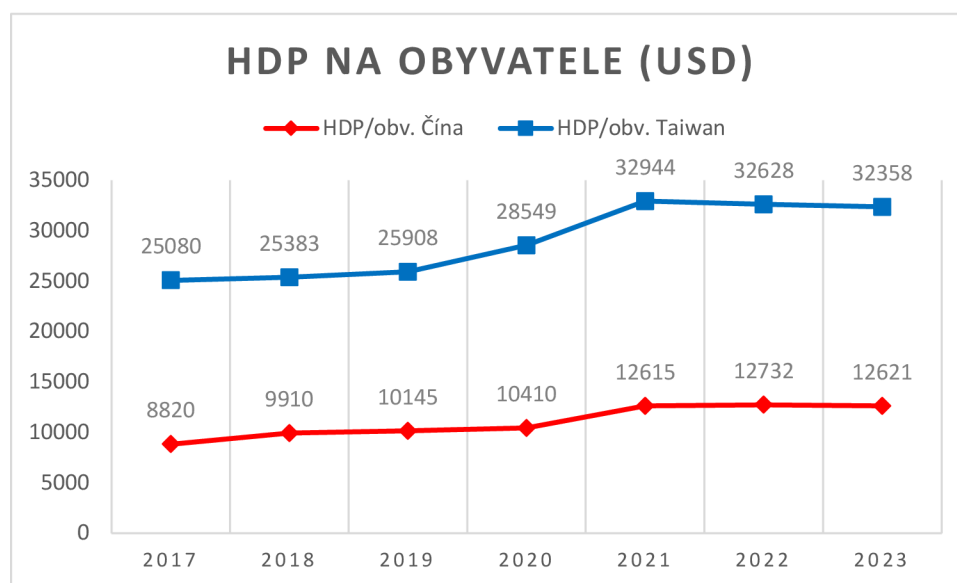
Dostí jasným ukazatelem výkonnosti je růst HDP, jehož srovnání vidíme v následující tabulce.

Graf 3: růst HDP; Zdroj: vlastní zpracování (TheWorldBank.com, 2024); (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)

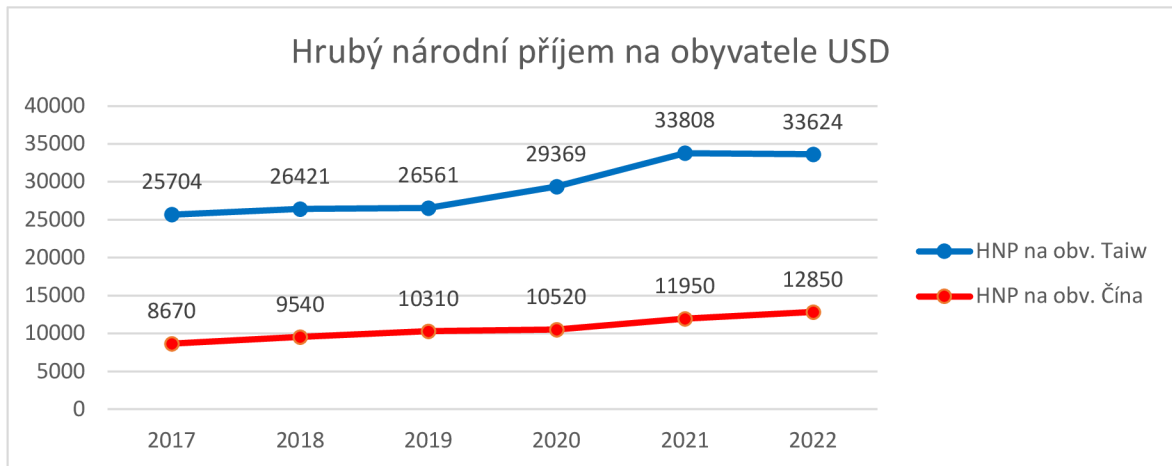
Růst HDP nám ukazuje, že před pandemií rostla čínská ekonomika téměř rychleji, než taiwanská a je vidět, že Čínsko-americká obchodní válka zde uškodila spíše Taiwanu. I to, že rozdíl růstu se po tři roky držel podobné úrovně, jen dokazuje, jak jsou obě zdánlivě rozdílné ekonomiky propojené. Velký obrat nastal při pandemii, kdy ostrovní Čína zvládla mnohem lépe pandemii a v růstu Čínu přeskočila, přičemž následující rok dosáhla rekordních 6,62% růstu. Čína po nepříznivém propadu ale roku 2021 také využila světové krize a vyhoupla se zpět do čela s 8,45% růstem HDP. Rok 2022 pak opět ukázal propojenost a obě ekonomiky zaznamenaly defacto stejný růst HDP tedy 2,5 a 3%. Vloni se však Čína opět odpoutala a dostala se téměř na před covidovou úroveň.

Důležitým ukazatelem spojeným s HDP je též přepočet HDP na obyvatele, který asi nejlépe ukáže reálnou sílu ekonomiky.

Graf 4: HDP na obyvatele; Zdroj: vlastní zpracování; (TheWorldBank.com, 2024); (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)

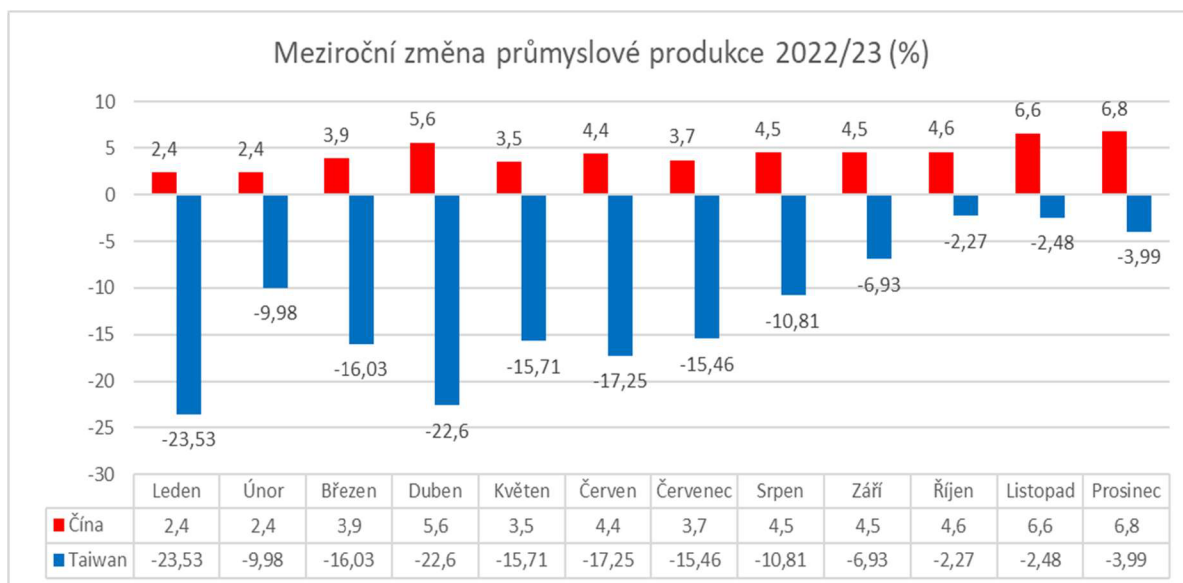
I zde vidíme opět podobnost dat, co se tendence vývoje týče. Taiwan má ovšem mnohem vyšší hodnotu HDP na hlavu, což vypovídá o veliké výkonosti ekonomiky. Čína je v tomto ukazateli hodně ovlivněna vysokým počtem obyvatel, přičemž u Taiwanu je tomu naopak. Čína má 1,412 miliardy obyvatel a Taiwan pouhých 23,57 milionu. Čínu též sráží venkovské oblasti, kde stále žije hodně chudých lidí, kteří se zemědělstvím podílejí menší měrou na růstu HDP. U obou ekonomik jsme mezi lety 2020/21 zaznamenaly skok, po kterém následuje v obou zemích pokles až do dnes.

Graf 5: HNP na obyvatele; Zdroj: vlastní zpracování; (TheWorldBank.com, 2024); (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)

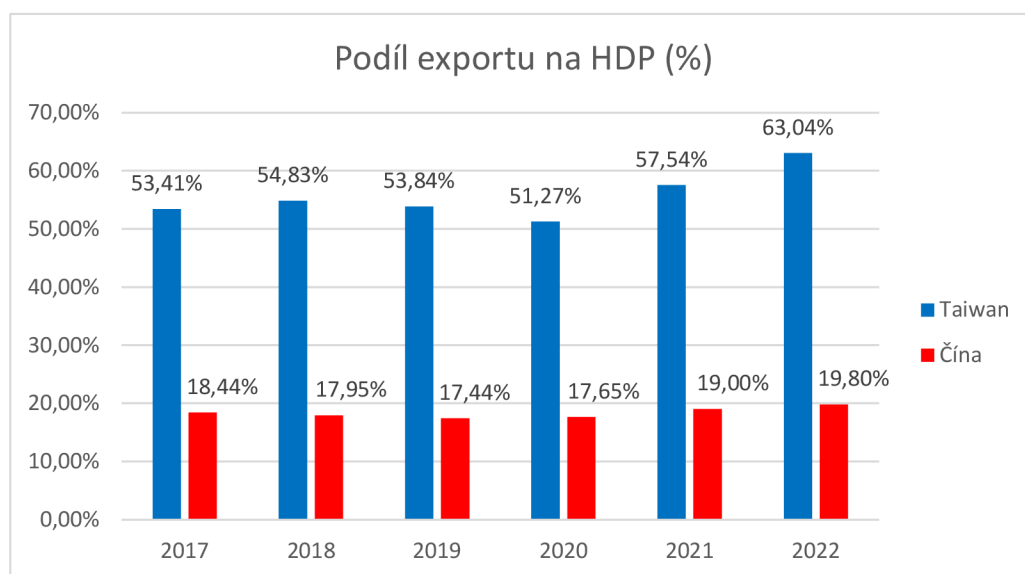
V hrubém národním příjmu už mají obě země rozdílnou tendenci růstu, zatím co Čína neustále roste, Taiwan od roku 2021 stagnuje. I tak má ale skoro 3krát větší hodnotu příjmu nežli Čína, byť pomyslné nůžky se začínají pomaličku svírat.

Dalším důležitým ukazatelem je průmysl, jelikož obě země svůj zahraniční obchod směřují právě na toto odvětví. Zde se podíváme na meziroční porovnání průmyslové produkce. Tedy srovnání daného měsíce roku 2022 a 2023. Rozdíl se udává v procentech. Co se Číny týče, *průmyslová výroba vzrostla v prosinci 2023 meziročně o 6,8 %, zrychlila se z 6,6 % v předchozím měsíci a překonala prognózy trhu ve výši 6,6 %. Jednalo se o nejstrmější růst průmyslové výroby od února 2022, podpořený silnými aktivitami v těžbě (4,7 % vs. 3,9 % v listopadu) a zpracovatelském průmyslu (7,1 % vs. 6,7 %) a také pokračujícím růstem produkce související s utilitami (7,3 % oproti 9,9 %). Podle odvětví se výroba zrychlila pro těžbu a prání uhlí (5,8 % vs. 5,2 %), těžbu ropy a zemního plynu (3,5 % vs. 1,8 %), neželezné kovy (12,9 % vs. 10,2 %), chemikálie (11,0 % vs. 9,6 %) a obecné vybavení (4,6 % oproti 0,8 %). Nadále rostla výroba elektrických strojů (10,1 % oproti 10,6 %), počítačů a komunikací (9,6 % oproti 10,6 %), automobilů (20,0 % oproti 20,7 %), ostatních dopravních prostředků (5,6 % oproti 12,7 %) a textilu (1,7 % vs. 2,1 %). Za celý rok vzrostla průmyslová produkce o 4,6 % oproti předchozímu roku (Tradingeconomics.com/china, 2024).* To Taiwan se naopak potýkal s obrovským meziročním propadem. *Průmyslová výroba na Tchaj-wanu v prosinci 2023 meziročně klesla o 3,99 % po sestupně revidovaném poklesu o 2,05 % v předchozím měsíci. Jednalo se o 19. po sobě jdoucí období poklesu průmyslové aktivity v důsledku snížení produkce v těžbě a dobývání (-8,08 % vs. -7,05 % v listopadu), zpracovatelském průmyslu (-4,19 % vs. -1,9 %) a zásobování vodou (-5,61 % vs. 0,16 %). Naopak výroba elektřiny a plynu se zvedla (0,52 % vs. -6,06 %). Na sezónně očištěné měsíční bázi průmyslová produkce v prosinci klesla o 2,29 %, čímž se zvrátil růst o 0,16 % v listopadu (tradingeconomics.com/taiwan, 2024).*

Graf6: Změna průmyslové produkce; Zdroj: vlastní zpracování; (tradingeconomics.com/taiwan, 2024); ([Tradingeconomics.com/china](https://tradingeconomics.com/china), 2024)

Další srovnání se zaměří na export, jelikož obě země mají průmysl zaměřen hlavně na vývoz. Export Čínské republiky na Taiwanu tvoří mezi asi 60% HDP. Ten je pak tvořen z 98% průmyslovými komoditami z čehož je třetina elektronika. Čínská lidová republika měla za rok 2022 tuto hodnotu okolo 20% HDP.

Graf 7: Podíl exportu na HDP; Zdroj: vlastní zpracování; ([Statista.com](https://www.statista.com), 2024)

V přepočtu na HDP si Taiwan vede o dost lépe a Čínu převyšuje 3krát. Nutno však říci, že pokud vezmeme hodnotu exportu v dolarech, je na tom Čína nesrovnatelně lépe, avšak vzhledem k počtu obyvatel to dává smysl.

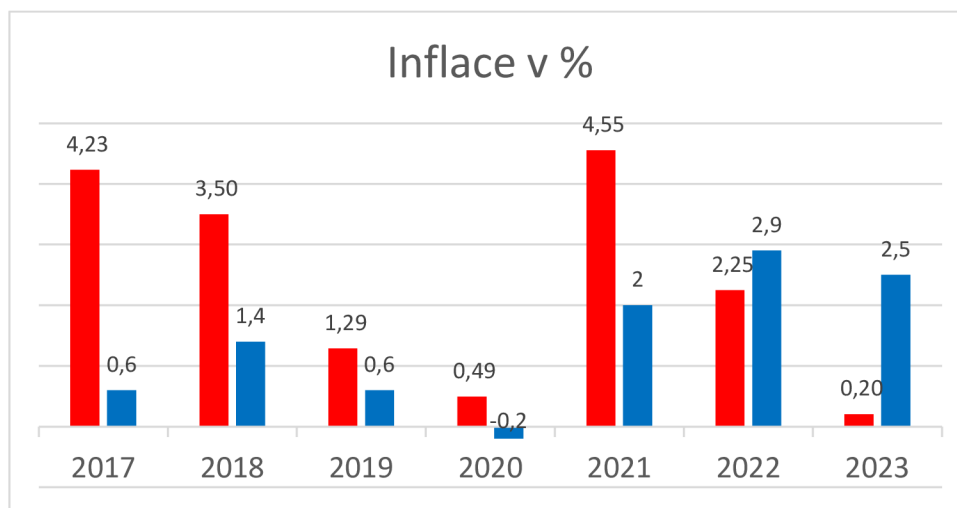
Nyní bych použil ukazatele kvantifikace obchodu zmíněné v kapitole 2.2.2. Jedná se o užitý a vyrobený společenský produkt. Vyprodukovaná výroba na Taiwanu měla roku

2023 hodnotu 633,44 mld. Export byl 479,44 a import 351,9 miliard USD. Užítý společenský produkt je pak 505,9 miliard dolarů. Vyroběný společenský produkt má hodnotu 633,44. Čína vyprodukovala 4,975 bilionu USD. Vývoz činil 3,73 a dovoz 2,16 bilionu dolarů. Užítý společenský produkt tedy vyšel 3,405 a vyroběný společenský produkt 4,975 bilionu USD.

V teoretické kapitole se též rozebírala schopnost uspokojit potřeby daného státu, výpočtem ze vzorce $\text{Vývoz/dovoz} \cdot 100$. Z toho se pak prokáže aktivní nebo pasivní bilance státu. Taiwan má obchodní bilanci aktivní, když dosáhl hodnoty 136,24%. Čína má též aktivní obchodní bilanci, když vyšel výsledek 172,7%.

Nezapomeňme ani na obyvatelstvo. Jedním z měřitelů životní úrovně můžeme vzít třeba inflaci.

Do roku 2021 měl Taiwan pozitivní vývoj inflace. V roce 2020 dokonce klesla do záporu. Vše změnila pandemie, kdy inflace meziročně vzrostla o 2,2% na hodnotu 2%. Číně pandemií vzrostla inflace o 4%. Od té doby se však snižuje, na rozdíl od té ostrovní, která nespádla pod 2%. Ta čínská vloni dokonce spadla na 0,2%, přičemž taiwanská inflace činí 2,5%.

Graf 8: Inflace; Zdroj: vlastní zpracování; (Worldbank.com/China, 2024); (Focus-economics.com, 2024)

Dalším nástrojem, který ukazuje úroveň života obyvatel je Index lidského rozvoje (HDI), který zohledňuje délku dožití, dosah vzdělání či životní standardy obyvatel. Při posledním měření roku 2021 dosáhl Taiwan hodnoty 0,926, což ho řadí mezi top 20 zemí světa nejkomfortnějších pro život. Čína téhož roku dosáhla úrovně HDI 0,768, což jí řadí na 80. místo ve světovém žebříčku. Česko je pro zajímavost na 32. místě. (Globaldatalab.org, 2024)

4.4 Čína, Taiwan a vztahy s Českou republikou

Důležitou součástí mé práce je posouzení zahraničního obchodu Česka s Čínou a Taiwanem za posledních 15 let. Začneme nejprve Čínou, která patří mezi 6 největších obchodních partnerů od roku 2006.

Pokud nepočítáme situaci před rokem 1989, Česko-čínské vztahy, alespoň ty politické, by byly činěny s vidinou zisku, se začaly nejvíce medializovat po zvolení Miloše Zemana prezidentem v první přímé volbě do tohoto úřadu v České republice roku 2013. Před rokem 1989 byla totiž Čína velkým partnerem ČSSR, přičemž Československo Číně pomáhalo s její industrializací v 70. a 80. letech. Po revoluci vztahy ochladli, zejména poté co se Česká republika začala angažovat v záležitostech Tibetu, což je pro Čínu dodnes palčivé téma. Obdobně jako dnes otázka Taiwanu. Nutno však říci, že zahraniční obchod s Čínou začal růst už od roku 2007. Přičemž *největší nárůsty byly zaznamenány v letech 2007 (o téměř 60 %) a v roce 2010 (o 53 %)*. (věci, 2024) V letech 2011 byl pak nárůst 30%. V letech 2012 a 2013 se nárůst pohyboval okolo 10%. Číselně v USD pak ukazuje ZO následující tabulka.

	Vývoz		Dovoz		Obrat		Bilance
	Objem	Index	Objem	Index	Objem	Index	Objem
2011	1,669	137,6	18,913	122,2	20,581	123,3	-17,244
2012	1,670	100,1	15,652	82,8	17,323	84,2	-13,982
2013	1,920	114,9	15,498	98,5	17,418	100,0	-13,578
2014	2,036	106,0	17,226	111,1	19,262	110,6	-15,190
2015	1,850	90,6	18,910	108,4	20,760	106,6	-17,060

Obrázek 11: Bilance vzájemné obchodní výměny v letech 2011-2015 (v mld. USD) Zdroj: (věci, 2024)

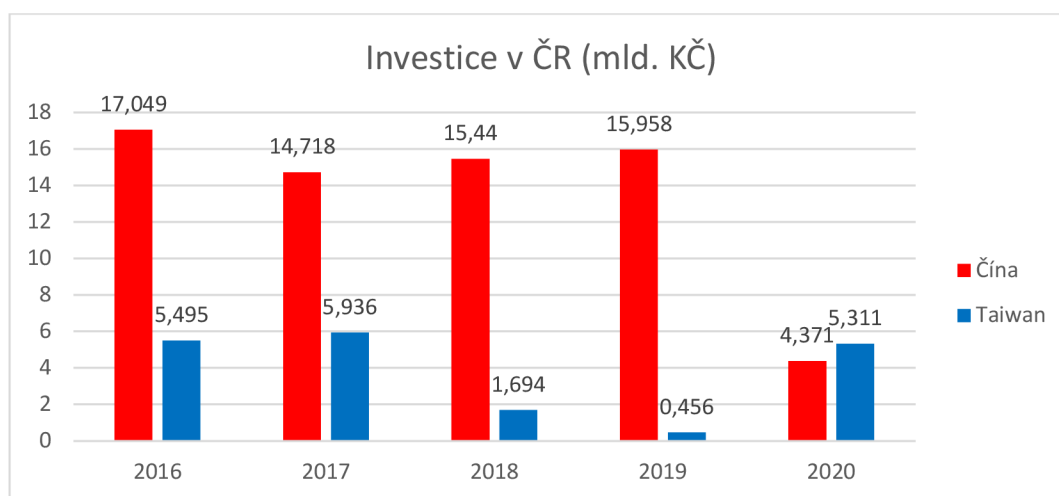
Z tabulky lze vyčíst určitou stagnaci v roce 2012 kdy se vývoz skoro nezvýšil, a dovoz se dokonce propadl. V roce 2013 se prezidentského úřadu ujal Miloš Zeman, který dal jasně najevo nespokojenost s kurzem hradní politiky, kterou nastavil Václav Havel v 90. letech a jal se sblížovat s Ruskem a Čínou. V roce 2013 však ještě nestihl svou politiku aplikovat, a tak nemůžeme nárůst vývozu o 11% přičítat hradní politice, ale spíše tehdejší vládě Petra Nečase. Co se totiž Číny týče, tam se tehdejší prezident podíval až v říjnu roku 2014. Zemanovo cesty však měly v první řadě přivést investice, ať už ty Čínské do Čech, nebo naopak. I proto byla prezidentova výprava často provázena českými podnikateli, kteří

výborně odhadli Čínský potenciál v dalších desetiletích a plánovali jej využít. V čele podnikatelů byl i miliardář Petr Kellner.

Co se Taiwanu týče, nemáme z toho období mnoho dat, ale z databáze ČSÚ pro pohyb zboží přes hranice lze vyčíst, že za rok 2013 činil dovoz z Taiwanu 1,17mld. USD, a vývoz ČR na ostrov 151 milionu dolarů. Roku 2015 byl vývoz 207 milionů dolarů a import z Taiwanu 912 miliard USD.

Nyní se podíváme na vývoj investic před a po ekonomických misích hradu. Nejprve si definujme pojem přímá investice. Přímá investice je: základní kapitál + reinvestovaný zisk + ostatní kapitál. Nejdříve se podívejme na investice mezi lety 2012-2015. V roce 2012 nebyla Čína pro české investory atraktivní, stejně tak pro Česko pro Čínské investory. Přímé investice ČR podle dat ČNB dosahovaly 736 mil. korun. Čínský celkový součet přílivu přímých investic do ČR byl pak záporný minus 177 milionů korun. Rok 2013 byl z investic do Číny úspěšnější. Česko investovalo 1,261 miliardy Kč. Čína v ČR ten rok investovala 957 mil v základním kapitálu, avšak celková bilance investic byla záporná (-172 mil. Kč). Čína tehdy investovala zejména do automobilové výroby a skladování. Podrobnější data máme pro roky 2014 a 2015. Čínský odliv peněz byl 304 mil, tedy opět záporné investice. V Číně bylo přitom investováno 2,096 mld. korun. Roku 2015 pak 2,117 mld. korun. Čína v ČR kontrovala investicemi v hodnotě 6,661 mld. korun. Můžeme tedy konstatovat, že zahraniční cesty prezidenta opravdu rozhýbaly čínskou investiční aktivitu v ČR.

Taiwan v letech 2014 a 2015 investoval do Čech 868 a 118 milionů korun. Pokles mohl být důvodem schvalování politiky jedné Číny českou zahraniční politikou.

Graf 9: Investice v ČR; Zdroj: vlastní zpracování; (ČNB.cz, 2024)

Data mezi roky 2016/20 vidíme v následujícím grafu. Jednalo se intenzivní sblížení hradních politiků a na nich navázaných podnikatelů s prosperující Čínou a schvalování politiky jednotné Číny. V těchto letech došlo třeba odkupu pražské Slavie čínskými investory, na čemž měl nemalý podíl Jaroslav Tvrdík jako tehdejší jednatel skupiny Home credit skupiny PPF v Číně. Tvrdík se tak nakonec stal předsedou klubu SK Slavia Praha podporovanou čínskou skupinou CEFC China. Nutno uznat, že čínské peníze opravdu prospěly tomuto fotbalovému klubu, který se tak opět dostal na vrchol českého fotbalu. Další mediálně propíraným prodejem byl pak třeba prodej animované postavy Krtka od výtvarníka Zdeňka Millera čínským tvůrcům. Mezi lety 2016 a 2019 se tedy čínské investice v ČR ustálily na 15 mld. korun za rok. Taiwanské investice se po letech 2016 a 2017 propadly z 5 mld. ročně na 1,6 a 0,4 v letech následujících. Lze to přičítat nástupu Čínsko americké obchodní války, kterou byl Taiwan ovlivněn, nebo též intoleranci Taiwanské vlády k pročínskému směřování Česka. Tou dobou totiž už za Čínu v ČR neloboval pouze hrad ale i samotná vláda ČSSD a ANO.

Pro porovnání zahraničního obchodu se nyní podíváme na import z obou zemí. Mezi lety 2016/17 činil čínský import do Čech 38 a taiwanský 2 mld. dolarů. Čínský přitom roku 2017 přesáhl hodnotu 20 miliard ročně. Co se vývozu do obou zemí týče, 4,3 mld. USD do Číny a 0,42 miliard na Taiwan. Mezi ročně se vývoz do Číny tedy zásadně nezvýšil a zůstal na hodnotě okolo 2 miliard amerických dolarů ročně.

Podrobnější přehled dat pak máme za léta 2018-2022.

TAIWAN	2018	2019	2020	2021	2022
Import z ČR (mld. CZK)	4,6	5,6	6,1	6,31	7,93
Export do ČR (mld. CZK)	26,7	26,6	29,4	33,06	38,03
Saldo s ČR (mld. CZK)	22,11	20,98	23,32	26,74	30,1

Obrázek 12: Zahraniční obchod ČR s Taiwanem; Zdroj: (Bussinesinfo.cz, 2024)

ČÍNA	2018	2019	2020	2021	2022
Import z ČR (mld. CZK)	56,16	56,7	61,7	65,04	63,73
Export do ČR (mld. CZK)	568,5	650,3	715,9	761,63	1 041,94
Saldo s ČR (mld. CZK)	512,34	593,58	656,98	696,6	978,21

Obrázek 13: Zahraniční obchod ČR s Čínou; Zdroj: (BusinessINFO.cz, 2024)

U obou zemí můžeme vidět postupný nárůst exportu do ČR. U Taiwanu tedy až od roku 2019. Přičemž největší skoky můžeme vidět mezi lety 2021/2022. Podobné je to u vývozu Českého zboží do obou asijských zemí. U Číny však roku 2022 došlo k mírnému propadu. Z obou zemí jasně vévodí Čína, když u importu z ČR dosahuje hodnota téměř desetinásobku. Čína do Čech nejvíce dovážela elektroniku (30%) v hodnotě 316 mld. Kč. Z ostrova Taiwan do ČR nejvíce putovali součástky pro elektrické obvody (tranzistory, elektronky) v hodnotě 5,6 mld. korun, což je 15% importu do ČR. Na druhém místě byly u obou zemí zařízení k automatickému zpracování dat a jednotky periferní. U Číny v hodnotě 172 a u Taiwanu 4 miliard korun. Česko do Číny pak nejvíce vyváželo elektronické součástky a telekomunikační zařízení tvořící dohromady 25% exportu do Číny s hodnotou 9,6 miliard Kč. Na Taiwan se nejvíce dovážely dopravní prostředky (47% exportu) v hodnotě 3,7 mld. korun.

Export do ČR z Taiwanu se dal do rychlejšího pohybu roku 2020. Z politicko-obchodního hlediska by se mohlo jednat o důsledek zahraniční cesty Miloše Vystrčila na Taiwan, která byla proti vůli tehdejší vlády a prezidenta, jímž se roku 2018 stal podruhé Miloš Zeman. Nutno tedy říci, že cestu naplánoval již Vystrčilův předchůdce v čele senátu Jaroslav Kubera, který se však bohužel cesty nedočkal, když těsně před obchodní misí zemřel. Byl to první krok, který začal obracet kurz České zahraničně politické plavby od Čínské pevniny na ostrov Taiwan. Dalším důvodem obratu pak byly zejména volby do poslanecké sněmovny roku 2021, kdy po osmi letech skončilo působení ve vládě pro hnutí ANO. Další obchodní cesta na Taiwan se tak uskutečnila na jaře roku 2023, když se k předsedovi senátu Vystrčilovi přidala i předsedkyně poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová. Cílem bylo hlavně dojednat nové investice z ostrova do Čech, které by pomohly nastartovat Českou ekonomiku po letech stagnace.

Zdali obchodní mise vyšli nám ukáží data investic za roky 2021 a 2022. V roce 2021 Čína v ČR investovala 11,932 miliard korun. Nejvíce v oblastech technologie a vědy. Přímé investice Taiwanu se oproti roku 2020 propadly a bylo odčerpáno 1,554 miliard korun. Největší investice v hodnotě 2,838 miliard přišla do odvětví zpracovatelského průmyslu. Co se týče investic, Česko v investovaných penězích vyrovnalo Čínu, když do asijské země zainvestovalo 10,938 miliard, tedy skoro hodnotu Čínských přímých investic v ČR. Na ostrov Taiwan pak nebylo z Čech podle dat ČNB investováno vůbec.

Pro rok 2022 nemá ČNB zpracovaná data, a tak vycházím z portálu CzechInvest. Přes tuto společnost Čína v ČR neinvestovala. Nadále ale vlastní přes společnost CITIC třeba 100% v průmyslovém podniku Zďas, a má podíl v aeroliniích Smartwings a pivovaru Lobkowicz. Důvodem čínské investiční neaktivity může být vyloučení čínských zástupců z tendrů na 5G síť v ČR a tendru na dostavbu Dukovan. Úspěch v těchto řízeních si Čína slibovala od přátelského vztahu s prezidentskou kancelář a tehdejší vládou. S nástupem nové vlády však byli oba investoři z Číny z těchto projektů vyloučeni pro nedemokratičnost jejich zřízení.

Co se ostrovní republiky týče, ta v ČR podle CzechInvest investovala 2,449 mld. korun v pardubickém kraji v oblasti elektrických spotřebičů.

O Českých investicích v obou zemích pak nemáme pro roky 2022 a 2023 data.

Rok 2023 můžeme zpracovat pouze z pohledu zahraničního obchodu, neboť ČNB ani CzechInvest, instituce, které tyto data zpracovávají, zatím nezveřejnili svá data za minulý rok. ZO i shrneme z pohledu importu a exportu.

Import z Taiwanu činil 1,605 mld. dolarů, přičemž nejpłodnější byl měsíc listopad s hodnotou 214 milionů dolarů. Export na Taiwan z ČR pak činil 369,383 milionů USD. Nejvíce se na Taiwan dovezlo v červnu (38 milionů USD). Z toho vyšla bilance PZpH¹³ -1,235 mld. dolarů. Bilance ZOsz¹⁴ pak činila -0,989 mld. USD.

Obchod s Čínou byl plodnější. Import činil 39,609 mld. amerických dolarů. Nejvíce zboží přešlo přes hranice v listopadu, přičemž byl import v podstatě konzistentní, tedy cca 3 miliardy měsíčně. Export do Číny dosáhl roku 2023 hodnoty 2,236 mld. USD. Nejvíce bylo do Číny vyvezeno v prosinci, a to 267 milionů dolarů. Tedy bilance PZpH vyšla -36,973 miliard amerických dolarů. Bilance ZOsz byla -22,069 mld. dolarů.

¹³ Pohyb zboží přes hranice

¹⁴ Zahraniční obchod se zbožím

5. Zhodnocení výsledků

5.1 Porovnání obou zemí

U obou zemí porovnávám posledních cca šest let, tedy situaci před a po pandemii. Vzhledem k rozdílným rozlohám zemí je velice těžké porovnávat země na přímo, avšak nejlépe k tomu posloužil přepočet HDP a HNP na obyvatele. Zatímco objemem produkce a absolutními čísly HDP a HNP je Čína nesrovnatelně silnější, v přepočtu na obyvatele je naopak ostrovní stát o kus silnější zemí. Posloužila mi k tomu zejména data statistických úřadů obou zemí, ale také evidence World bank (Světové banky).

Začněme základním ekonomickým ukazatelem HDP. Jeho růst má Čína v podstatě dvakrát rychlejší než Taiwan, pomineme-li roky pandemie. V loňském roce dokonce byl pak růst HDP u Číny skoro čtyřnásobný než na Taiwanu. Pokud ale hodnotu HDP přepočteme na obyvatele, Taiwan je na tom o poznání lépe. Je to dáno zejména menším počtem obyvatel, na které připadá obrovská ekonomická výkonost. U hrubého národního příjmu (HNP) jsem opět hodnotu přepočítal na obyvatele, přičemž je na tom Taiwan přibližně 3krát lépe než Čína. Byť čínský HNP konstantně stoupá, zatímco taiwanský vloni mírně klesl. Dalším zajímavým ukazatel byl meziroční rozdíl průmyslové produkce mezi lety 2022/23. Zde je jasně vidět taiwanská brzdící ekonomika, když ostrovní stát zaznamenal pokles ve všech 12 měsících. Největší propad nastal v lednu, kdy si produkce pohoršila o 22,53% oproti předešlému roku. Čína naopak zaznamenala kladný nárůst produkce. Posledním ukazatelem byl podíl exportu na HDP. Taiwan, jako malá exportně laděná země, měla podle předpokladů z teoretické části obrovský podíl exportu na HDP, když ve všech letech přesahoval 50% hodnoty HDP. Čína ho držela v rozmezí 17 a 20%.

Důležitá je i hospodářská politika státu. Taiwan se za posledních 20 let snaží snížit zadlužení vůči HDP a celkem se mu to daří. V roce 2022 dosáhla hodnota dluhu 29,7% HDP, což je o 5% méně než roku 2013. Čína zde naopak jde po vzoru západních velmocí a její zadlužení se nadále zvyšuje, když roku 2022 dosáhlo hodnoty 76,98%. Vloni dokonce 82,98%.

Pokud jde o obyvatelstvo, podívejme se na inflaci. Mimo rok 2022 má Čína inflaci přibližně dvojnásobnou než Taiwan. Za rok 2022 však inflace na ostrově stoupla, zatímco na pevnině klesla pod hodnotu té ostrovní. Dále je důležitý index lidského rozvoje. V něj Taiwan jasně předčil Čínu, když se nachází v top 20 zemích světa ideálních pro žití

s hodnotou indexu 0,926. Čína má hodnotu 0,768 a je na tom hůře. Příčinou je zejména porušování lidských práv v zemi, utlačování menšin nebo chudoba na venkově.

Pokud jde o budoucnost, ta se pro Taiwan dle mého zkoumání nevyvíjí dobře, neboť Čína dusí vzájemnou provázanost a taiwanská ekonomika po pozitivním skoku roku 2021 stagnuje, zatímco se Čína opět dostává zpět na před covidovou úroveň růstu. I přes bytovou krizi tedy čínská ekonomika jede na plné obrátky. Byť za cenu represí menšin, nerespektování lidských práv, zejména za pandemie. Mnoho lidských životů stála i politika nulového covidu, kdy byli nemocní lidé skoro zazdíváni ve svých bytech jako za morových ran ve středověku. Je prostě vidět, že čínský občan je stále ochoten, jako za vlády císařů, obětovat svůj komfort a někdy i život pro dobro své země a panovníka. Tato oddanost se jen od starověku změnila z oddanosti císaři a národu na oddanost Komunistické straně a vládě. Taiwan je po konci éry Čankajšků v 80. letech svobodnou a demokratickou zemí, která se však musí bát spárů Čínského draka. Zároveň by se země měla obávat i následných amerických prezidentských voleb, kdy je pravděpodobné že bude zvolen Donald Trump, který se netají ambicemi na izolovanost USA od zahraničních konfliktů. Mohla by totiž klidně nastat situace, že se Američané s Taiwanu stáhnou a nechají ostrov na pospas Číně. Na druhou stranu Trump se vždy proti Číně i dost vymezoval, takže možná dokonce obranu ostrova posílí. To vše se však dozvíme až na podzim roku 2024.

5.2 Porovnání vlivu na Českou republiku

Pokud jde o obchod a investice, Čína vždy hrála v ČR prim, a patřila k největším asijským obchodním partnerům, byť převládal trend, že z Číny jsme po revoluci více dováželi, nežli do ní vyváželi. Čína přitom, stejně jako Taiwan, v ČR do roku 2014 moc neinvestovala. Zlom měl nastat až roku 2014, kdy se hradní politici, v čele s Milošem Zemanem, pokusili nakopnout vzájemnou spolupráci Číny s Českem. Ta sice přinesla 15 miliardové investice každý rok, avšak bylo slíbeno víc, tedy asi 230 miliard. Této hodnoty se dosáhnout nepovedlo a Čína zde investovala sotva polovinu. Taiwan však do ČR investoval nanejvýš 5 mld. korun ročně. Není však divu, když tehdejší vláda uznávala politiku jedné Číny, která má za cíl začlenit ostrov do ČLR. Obrat přišel s pandemií a podle některých po cestě předsedy senátu Vystrčila na Taiwan. Roku 2020 totiž investice Taiwanu poprvé přesáhly ty čínské. Byť se jednalo opět o hodnotu 5 miliard, Čína investovala pouze 4,3 mld. Kč. Pokud jde o zahraniční obchod, u obou zemí platí, že ČR více dováží, nežli do asijských zemí exportuje. Za rok 2021 Čína opět v ČR zainvestovala 10 mld., tedy o 10 více než Taiwan. S nástupem nové vlády v ČR však vřelý vztah k Číně ochladl a ČLR zde podle CzechInvestu neinvestovala. Z Taiwanu naopak bylo investováno 2,4 mld. Kč.

6. Závěr

Závěrem shrnu svou práci a pokusím se zodpovědět, která z ekonomik je tedy silnější a stabilnější.

Má práce začala pohledem na historii zahraničního obchodu a jeho místu ve světové ekonomice. Připomněli jsme si takové velikány ekonomie jako byl Smith, Ricardo, Samuelson či Mill. Podívali jsme se též na teorie týkající se zahraničního obchodu, počínaje Merkantilismem. Dále jsem se zaměřil na definici vnějších ekonomických vztahů týkající se ekonomiky státu. Vysvětlili jsme si zde pojmy jako efektivnost, proporcionalita či demonstrativní efekt. V další podkapitole byla vysvětlena kvantifikace ZO a vzorce pro výpočty. Poté jsem vyjmenoval a popsal všechny důležité zahraničně-obchodní organizace jako jsou třeba WTO a EU. Jednotlivé země mají pak vyjmenovány organizace, ve kterých hrají důležitou roli. Pak už jsem přesunul pozornost k jednotlivým státům. Začal jsem Čínou, jakožto jednou ze dvou největších ekonomik světa, která je zároveň úzce spjata s ostrovem Tchaj-wan. Čína s Taiwanem mají bohatou historii, co se ekonomiky a zahraničního obchodu týče. Její počátky lze hledat již ve starověku. Až do 1. světové války je pak nejen ekonomické smýšlení Číňanů ovlivněno dvěma filozofickými proudy, které jsou úzce spjaty. Jedná se o Taoismus a Konfucianismus. Znamky tohoto smýšlení lze vidět v čínské společnosti dodnes. Důležitá pak byla pro Čínu zejména léta po Velké válce, kdy došlo k rozpadu císařství. V zemi pak až do druhé světové války panovalo politické a společenské napětí. Přes druhou světovou válku sice obě znesvářené strany spojily síly v obraně proti Japonsku, avšak po válce napětí gradovalo. Nakonec vyústilo v občanskou válku mezi komunisty a vládnoucí fašistickou stranou Kuomintang. Vítězové konfliktu, komunisté, obsadili celou pevninskou Čínou a dali vzniknout Čínské lidové republice. Kuomintang v čele s Čankajškem se pak stáhl na Taiwan a okolní ostrovy, kde nadále existoval jako Čínská republika. A zde se osudy obou zemí začínají zásadně rozcházet. Zatímco Čína se přimkla k Sovětskému svazu, který nakonec i přežila, ostrovní Čínská republika za Korejské války začala v 50. letech úzce spolupracovat se Spojenými státy. Obě země se začaly rapidně ekonomicky zvedat koncem 20. století, kdy v obou zemích došlo k radikálním změnám. V Číně se ustoupilo od politiky rodinných podniků a země je opět začala zestátnovat. Taiwan se naopak více otevřel světu a začal expandovat v oblasti elektroniky a IT. I přes rozdílnou strategii začaly ekonomiky obou států prudce růst.

Počátkem 21. století navíc obě země začaly i neoficiálně spolupracovat, a na některých grafech je vidět vzájemná provázanost obou ekonomik. Ta ovšem po pandemickém roce 2021 ochladla. Nadále se práce věnovala porovnání obou ekonomik z pohledu HDP, exportu a importu či inflace. Došlo též na výpočet vzorců z teoretické části práce.

Vyplývá z toho, že situace není momentálně pro ostrovní Čínu v době války na Ukrajině, kdy dochází ke stagnaci západních ekonomik, na kterých je Taiwan velmi závislý, příznivá. Naopak Čína tuto situaci využívá pro rozšíření obchodu s Ruskem, zejména v oblasti nerostných surovin. Díky tomu Čína vyrábí mnohem levněji a válčuje evropskou konkurenci cenově. Důležité je též zmínit téměř nulový ohled čínského průmyslu na životní prostředí. Na rozdíl od evropských výrobců si čínské státní podniky nelámou hlavu s emisními povolenkami, Green dealem ani Pařížskou dohodou a vesele pustoší čínské životní prostředí. Krásně je to vidět na smogové situaci ve velkoměstech jako je Peking či Šanghaj, kde dokonce byly regionální vlády nuceny zavést plán toho, kdo z obyvatelů může jaký den jezdit do práce autem a kdo městskou hromadnou dopravou. Taiwan se západem tedy začínají doplácet na svou zelenou politiku, přičemž je bohužel v souboji s Čínou brzdou i taková samozřejmost, jako je dodržování lidských práv. Taiwan je navíc pod stále větším vojenským tlakem z pevniny. I proto Taiwan dává více jak 2% HDP do armády, což ale činí i Čína. Jestli v USA vyhraje na podzim Donald Trump, může se ostrov dle mého názoru obávat nejhorsího. Protože jestli Trump opravdu uskuteční své ideje a Amerika půjde cestou izolace, Čína si klidně může troufnout na námořní blokádu ostrova, či dokonce na vojenský útok. Ale kdo ví, třeba Trump naopak v politice s Čínou přitvrdí a ostrov posílí. Touto nepříliš pozitivní úvahou se přesuňme k druhé části praktické kapitoly mé práce.

Tou byly obchod a investice obou zemí v České republice. Zajímala mě zejména otázka, zdali podřízenost Miloše Zemana a hradu Číně vynesla České republice tížená a slibovaná výhoda. Zdali Česká republika dostala za přijímání politiky jedné Číny a potlačování protibetských demonstrací v Praze slibovanou odměnu. Nutno však říci, že investice do ČR se od roku 2014 opravdu zvedly. Nakonec se ustálily na 15mld. Kč za rok. Čína odkoupila podíly třeba ve fotbalové Slavii Praha, pivovaru Lobkowicz, či aeroliniích Smartwings. Ale je to opravdu tolik, kolik sliboval Si Ťin-pching Miloši Zemanovi v roce 2016 v Praze? Podle článku webu Irozhlas.cz se mělo jednat o investice ve výši 230 miliard korun. Prvním investorem byla společnost CEFC, která však roku 2018 zkrachovala, což udělalo

investicím další čáru přes rozpočet. Mezi lety 2016/18 totiž byly čínské investice nejvyšší. I přesto do roku 2020 dosáhly hodnoty podle dat ČNB pouhých 65 mld. korun. Podle Miloše Zemana však byly jeho mise úspěšné a zhatila je až mise předsedy senátu na Taiwan (Klímková, 2024). Ta se však uskutečnila až v 2. polovině roku 2020, přičemž není možné, aby investice klesly kvůli cestě za půl roku na 1/3 hodnoty předešlého roku. Zde však musíme vzít v potaz i pandemii, která ochromila čínskou ekonomiku. Navíc se roku 2021 investice přiblížily opět 10 mld. korun. Co se Českých investorů týče za poslední roky atraktivita čínského trhu klesla a skupina PPF a její Homecredit ztenčuje své investice v zemi draka hlavně z důvodu státní regulace spotřebitelských úvěrů v Číně. To samé se dá říci i o Škodě auto, která roku 2023 naznačila svůj úplný odchod z Číny. Zatímco Čína vloni neinvestovala, Taiwan přišel s investicí 2,4 miliard korun. Je to méně, než se čekalo, ale lepší něco než nic. Na druhou stranu roku 2023 přišlo k radosti opozice a exprezidenta Miloše Zemana k velkému zklamání v investičních vztazích Česka s Taiwanem. Jednalo se o projekt výstavby továrny na čipy v Rožnově pod Radhoštěm, o jejíž stavbě už rozhodoval Karel Havlíček za předešlé vlády a neměl o ní zájem. S nabídkou tak přišla taiwanská strana znovu na podzim roku 2021 za nynějším ministrem průmyslu a obchodu Síkelou, avšak z plánu sešlo a továrna bude postavena v saských Drážďanech. Taiwan rozhodnutí odůvodnil vysokou inflací a cenou energií v ČR. Česká strana naopak tvrdí, že Taiwan požadoval příliš vysokou vstupní investici českého státu. ČR se navíc zaměřila na podporu menšího projektu ve stejném odvětví, který přišel z USA.

Lze však říci, že karta se obrací a novým investorem z regionu bude spíše Taiwan. Proto bychom s ním měli nadále udržovat dobré vztahy, neboť po USA a Číně bude nyní hledat nového partnera v oblasti produkce čipů a elektroniky. A dle mého názoru by to klidně mohla být třeba EU a Česká republika. Vše samozřejmě závisí na politicko-vojenské situaci jak v asijském, tak i evropském regionu. Po zvolení Trumpa se totiž s Taiwanem může stát cokoli. Čína se navíc nikdy nevzdá politiky jedné Číny, a pokud bude její ekonomika růst a taiwanská nadále stagnovat, či dokonce klesat, může v následujících deseti letech dojít i k ozbrojenému konfliktu. Nadále je tedy osud ostrova zejména v Amerických a Evropských rukou.

7. Bibliografie

- Bejkovský, J. (2021). *Čínský ekonomický systém*. Praha: Grada publishing a.s.
- Biswas, R. (29. 1 2024). *SPGlobal.com*. Načteno z <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/mi/research-analysis/taiwan-economy-rebounds-in-second-quarter-of-2023.html>
- BusinessINFO.cz*. (26. 2 2024). Načteno z <https://www.businessinfo.cz/navody/tchaj-wan-souhrnna-teritorialni-informace/2/>
- Bussinesinfo.cz*. (29. 1 2024). Načteno z <https://www.businessinfo.cz/navody/cina-souhrnna-teritorialni-informace/2/#2-ekonomika>
- Ceisdata.com*. (20. 2 2024). Načteno z <https://www.ceicdata.com/en/indicator/china/national-government-debt>
- Ceisdata.com/Taiwan*. (23. 2 2024). Načteno z <https://www.ceicdata.com/en/indicator/taiwan/national-government-debt>
- ČNB.cz*. (29. 2 2024). Načteno z https://www.cnb.cz/analytics/saw.dll?Portal&PortalPath=/shared/PZI_WEB/WEB_PZI
- ČNB.cz/export*. (27. 2 2024). Načteno z https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_p_b/pzi/PZI_2012_CZ.pdf
- eng.stat.gov.tw.aspx*. (24. 2 2024). Načteno z <https://eng.stat.gov.tw/Default.aspx>
- Evropský parlament*. (7. 2 2023). Načteno z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
- Finlord.cz*. (25. 1 2024). Načteno z <https://finlord.cz/2022/06/cinska-ekonomika-roce-2021-politika-nuloveho-covidu/>
- Focus-economics.com*. (28. 2 2024). Načteno z <https://www.focus-economics.com/country-indicator/taiwan/inflation/>
- Globaldatalab.org*. (5. 3 2024). Načteno z <https://globaldatalab.org/shdi/table/shdi/CHN/?years=2021+2020>
- Hamilton, G. G. (2017). *Embraced the Global Economy (Emerging Frontiers in the Global Economy)*. Stanford: Stanford University Press.
- China-briefing.com*. (21. 2 2024). Načteno z <https://www.china-briefing.com/news/chinas-gdp-in-2023/>
- Ing. Ludmila Štěrbová, C. a. (2013). *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Klímková, J. (10. 3 2024). *irozhlas.cz*. Načteno z https://www.irozhlas.cz/ekonomika/milos-zeman-cina-investice_2303070900_vik
- Kowalsky, P. (12. 2 2024). *cepr.org*. Načteno z <https://cepr.org/voxeu/columns/state-owned-enterprises-global-economy-reason-concern>

- Kowalsky, P. (12. Únor 2024). *cepr.org*. Načteno z <https://cepr.org/voxeu/columns/state-owned-enterprises-global-economy-reason-concern>
- Marshall, T. (2018). *V zajetí geografie: jak lze pomocí deseti map pochopit světovou politiku*. (J. Prokeš, Překl.) Praha: Rybka Publishers.
- Marshall, T. (2022). *Moc geografie v 21. století*. (J. Prokeš, Překl.) Praha: Rybka Publishers.
- Min-Hua, C. (26. 2 2024). *Eastasiaforum.com*. Načteno z <https://eastasiaforum.org/2024/01/04/taiwans-slowing-growth-and-national-security/>
- neovlivni.cz*. (9. 3 2024). Načteno z <https://neovlivni.cz/proc-tchaj-wan-postavi-tovarnu-v-drazdanech-a-ne-v-cesku/>
- Ourworldindata.org*. (29. únor 2024). Načteno z <https://ourworldindata.org/grapher/trade-as-share-of-gdp>
- ro.uow.edu.au*. (10. únor 2024). Načteno z <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=commwkpapers>
- Statista.com*. (28. 2 2024). Načteno z <https://www.statista.com/>
- SVATOŠ, M. (2009). *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.
- TheWorldBank.com*. (21. 2 2024). Načteno z <https://www.worldbank.org/>
- Tradingeconomics.com/china*. (27. 2 2024). Načteno z <https://tradingeconomics.com/china/industrial-production>
- tradingeconomics.com/taiwan*. (27. únor 2024). Načteno z <https://tradingeconomics.com/taiwan/industrial-production>
- věcí, M. z. (22. 2 2024). *Mzv.cz*. Načteno z https://mzv.gov.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-asie-cina-ekonomika-ekonomicka_charakteristika_zeme.html
- Worldbank.com/China*. (25. 1 2024). Načteno z <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&country=CHN#>
- www.consilium.europa.eu*. (7. 2 2024). Načteno z <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/joining-the-euro-area/convergence-criteria/>

8. Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1:Graf konfrontace se světovým trhem; zdroj: (SVATOŠ, 2009)	15
Obrázek 2: rovnice USP a VSP; zdroj: (SVATOŠ, 2009).....	20
Obrázek 3:vlastní zpracování; Růst počtu podniků a pracovníků v milionech; data z: (ro.uow.edu.au, 2024)	32
Obrázek 4: Podíl státních podniků v 10 nejvýznamnějších podnicích dané země za rok 2013 (dle tržeb, aktiv a tržní hodnoty); (Kowalsky, cepr.org, 2024)	33
Obrázek 5:Souhrnná tabulka Čínské ekonomiky 2017-2022 data z: (Worldbank.com/China, 2024)	37
Obrázek 6: Graf růstu HDP Číny v % Zdroj: (TheworldBank.com, 2024).....	38
Obrázek 7: Čínský státní dluh vlády (mil. USD) Zdroj: (Ceisdata.com, 2024)	39
Obrázek 8: Bilance vzájemné obchodní výměny v letech 2011-2015 (v mld. USD) Zdroj: (věcí, 2024).....	40
Obrázek 9:Růst HDP Taiwanu (%) zdroj: (Biswas, 2024).....	43
Obrázek 10: Taiwanský dluh v mil. USD; Zdroj: (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)	44
Obrázek 11: Bilance vzájemné obchodní výměny v letech 2011-2015 (v mld. USD) Zdroj: (věcí, 2024).....	52
Obrázek 12: Zahraniční obchod ČR s Taiwanem;Zdroj: (Bussinesinfo.cz, 2024).....	54
Obrázek 13: Zahraniční obchod ČR s Čínou; Zdroj: (BusinessINFO.cz, 2024).....	54

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1:Tabulka zemí podle % zahraničního obchodu na HDP; data z: (Ouworldindata.org, 2024)	18
Tabulka 2: Vývoj Taiwanské ekonomiky; Data z: (NS republic of China, 2024).....	45

8.3 Seznam grafů

Graf 1; Data z: (China WB, 2024).....	38
Graf 2Data z: (NS republic of China, 2024).....	45
Graf 3: růst HDP; Data z: (The world Bank, 2024); (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)	47
Graf 4: HDP na obyvatele; Data z: (The world Bank, 2024); (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)	48
Graf 5: HNP na obyvatele; Data z: (The world Bank, 2024); (Ceisdata.com/Taiwan, 2024)	49
Graf 6: Změna průmyslové produkce; Data z: (trading economics TW, 2024); (Trading economics CHN, 2024).....	50
Graf 7: Podíl exportu na HDP; Data z: (Statista, 2024).....	50
Graf 8: Inflace; Data z: (China WB, 2024); (Focus economics, 2024)	51
Graf 9: Investice v ČR; Data z: (ČNB.cz, 2024)	53

8.4 Přílohy

Viz. dodatečný soubor v UIS